

Vademecum przyszłego emeryta

Poradnik dla każdego

nr 179 (2049) PIĄTEK 14 WRZEŚNIA 2007

A

Ilustracja Tomasz Hower

Dział I Prawa i obowiązki zatrudnionych

Kto płaci składki

Obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych objęci są np. pracownicy, osoby wykonujące pracę nakładczą, zleceniobiorcy, osoby prowadzące działalność gospodarczą.

strona A2

Jak kontrolować konto w ZUS

Każdy powinien pilnować, czy jego składki na emeryturę w ZUS są księgowane we właściwej wysokości. Jeśli okaże się, że składek brakuje, można złożyć reklamację.

strony A3-A4

Kontrola oszczędności w II filarze

Członkowie OFE powinni przynajmniej raz w roku otrzymać z funduszy informację o stanie ich kont. Taką informację można też zamówić. W razie jakichkolwiek braków, trzeba je szybko zgłosić w ZUS.

strony A4-A5

Jaki dokumenty gromadzić

Samo złożenie wniosku o emeryturę nie wystarczy, aby ją otrzymać. Trzeba jeszcze udokumentować wymagany okres zatrudnienia i wynagrodzenia.

strona A6

Dział II Stara emerytura

Od czego zależy świadczenie

Wysokość starej emerytury zależy od podstawy wymiaru, okresu składkowego i nieskładkowego oraz kwoty bazowej. Ubezpieczony powinien wskazać lata, za które mają być uwzględnione wynagrodzenia.

strona A7

Dział III Nowa emerytura

Jak będzie wyliczane świadczenie

Emerytura z nowego systemu ma być wyliczana inaczej niż obecnie. Jej wysokość będzie zależała od zgromadzonego kapitału i momentu skorzystania ze świadczenia.

strona A8

Zależność od płci i zarobków

Nie bez wpływu na wysokość świadczenia będą także płeć osoby przechodzącej na emeryturę, jej zarobki oraz zyski z inwestycji OFE.

strony A9-A10

Dział IV Po zmianie przepisów

Waloryzacja, niższa składka, wyrównania

System jest wciąż zmieniany. W konsekwencji emeryci mogą liczyć na 5-procentową podwyżkę w 2008 roku. Obniżona też zostanie składka rentowa i dojdzie do szybszych wyrównań starego portfela.

strona A11

Wcześniejsza emerytura

Sejm przegłosował przedłużenie o rok terminu, w którym niektórzy ubezpieczeni muszą spełnić określone warunki, wymagane przy ubieganiu się o wcześniejszą emeryturę.

strona A12

GP radzi

Czy płacić składki od zlecenia

Pracuję w dwóch firmach na podstawie umowy o pracę na pół etatu. Z każdej z nich otrzymuję wynagrodzenie niższe niż 936 zł. Dostałem propozycję zawarcia umowy zlecenia. Uzależniam jednak jej przyjęcie od tego, czy od umowy tej trzeba będzie opłacać składki. Czy umowa zlecenia będzie oskładkowana?

W analizowanej sytuacji oskładkowanie umowy zlecenia zależy od tego, jaka jest łączna kwota wynagrodzeń z umów o pracę. Jeżeli łącznie wynagrodzenia będą niższe od wynagrodzenia minimalnego (936 zł), to od umowy zlecenia trzeba będzie zapłacić składkę na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, zdrowotne, wypadkowe – gdy praca będzie wykonywana w siedzibie lub miejscu prowadzenia działalności przez zleceniodawcę. Musiałby pan sfinansować połowę składki na ubezpieczenie emerytalne – 9,76 proc. i 3,5 proc. składki na ubezpieczenie rentowe oraz całą składkę na ubezpieczenie zdrowotne (9 proc.). Gdy natomiast wynagrodzenia z umów o pracę łącznie będą wynosiły co najmniej minimalne wynagrodzenie, konieczne byłoby opłacenie tylko składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Podstawa prawna

■ Art. 9 ust. 1a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Czy opłacać składki od umowy o dzieło

Korzystam z urlopu wychowawczego. Mój pracodawca zaproponował mi zawarcie umowy o dzieło. Na jej podstawie tłumaczyłabym korespondencję przychodzącą do firmy w języku angielskim i niemieckim na język polski. Czy umowa taka będzie oskładkowana?

Nie. Zasada jest następująca – od umowy o dzieło zawartej z własnym pracodawcą albo na jego rzecz należy opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Jednak w analizowanej sytuacji osoba korzystająca z urlopu wychowawczego nie ma statusu własnego pracownika. Stosunek pracy co prawda istnieje, ale ulega swoistemu zawieszeniu – pracownik nie świadczy pracy, a pracodawca nie wypłaca mu wynagrodzenia. Zatem od umowy o dzieło zawartej z pracownikiem korzystającym z urlopu wychowawczego składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne nie powinny być opłacane. ■ MBW

Podstawa prawna

■ Art. 9 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Dział I

Prawa i obowiązki zatrudnionych

Kto płaci składki emerytalno-rentowe

Stopy procentowe składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe są dla wszystkich ubezpieczonych takie same. Zasady ich finansowania zależą natomiast od statusu ubezpieczonego, np. prowadzący działalność opłaca je sam z własnych środków. Od umowy o pracę składki finansuje zarówno pracodawca jak i pracownicy.

MONIKA BUGAJ-WOJCIECHOWSKA

monika.bugaj-wojciechowska@infor.pl

Ubezpieczenia emerytalne i rentowe występują łącznie, tj. nie można podlegać tylko ubezpieczeniu emerytalnemu albo tylko ubezpieczeniu rentowym. Wymienione ubezpieczenia są obowiązkowe albo dobrowolne.

Obowiązkowe albo dobrowolne

Obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych objęci są np. pracownicy, osoby wykonujące pracę nakładczą, zleceniobiorcy oraz osoby z nimi współpracujące, osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące. Natomiast dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi objęci są m.in. małżonkowie pracowników skierowanych do pracy w przedstawicielstwach dyplomatycznych.

Płatnik przekazuje

do ZUS całą składkę ubezpieczonego, niezależnie od tego, czy zawarł on umowę z otwartym funduszem emerytalnym, czy nie

nych. Ubezpieczenia te mogą być dobrowolne w przypadku niektórych zbiegów tytułów do ubezpieczeń.

Zasady finansowania

Składka na ubezpieczenie emerytalne wynosi 19,52 proc., a na ubezpieczenia rentowe 10 proc. (w okresie od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2007 r.) i 6 proc. (od 1 stycznia 2008 r.).

Ogólne zasady finansowania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe są następujące:

■ składki na ubezpieczenia emerytalne: pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą, członków spółdzielni, zleceniobiorców, posłów i senatorów, stypendystów sportowych, pobierających stypendium słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, osób wykonujących odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, osób współpracujących ze zleceniobiorcami, funkcjonariuszy Służby Celnej, poborowych odbywających służbę zastępczą – finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczeni i płatnicy składek,

■ składki na ubezpieczenia rentowe finansują z własnych środków: – ubezpieczony w wysokości 3,5 proc. podstawy wymiaru oraz

FINANSOWANIE SKŁADEK EMERYTALNO-RENTOWYCH W PRZYPADKU NIEKTÓRYCH UBEZPIECZONYCH

Osoba podlegająca ubezpieczeniom	Zasady finansowania
Współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności	W całości z własnych środków osoba prowadząca pozarolniczą działalność
Przebywająca na urlopie wychowawczym lub pobierająca zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	W całości budżet państwa za pośrednictwem ZUS
Bezrobotni	W całości powiatowe urzędy pracy z Funduszu Pracy
Pobierająca świadczenie pielęgnacyjne	W całości wójt, burmistrz lub prezydent miasta
Pobierająca świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu, pobierająca zasiłek socjalny, wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, pobierająca wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy	W całości budżet państwa
Rezygnująca z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkałymi matką, ojcem lub rodzeństwem	W całości ośrodki pomocy społecznej

płatnik składek w wysokości 6,5 proc. podstawy wymiaru (w okresie od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2007 r.),

– ubezpieczony w wysokości 1,5 proc. podstawy wymiaru oraz płatnik składek w wysokości 4,5 proc. podstawy wymiaru (w okresie od 1 stycznia 2008 r.),

■ osoby, które są płatnikami składek na własne ubezpieczenia np. prowadzący pozarolniczą działalność, finansują z własnych środków całość należnych składek na ubezpieczenia społeczne (zasada ta nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą, którym po spełnieniu warunków określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych składki na ubezpieczenia społeczne finansuje PFRON).

Od wymienionych wyżej zasad finansowania składek są wyjątki. Niektóre z nich wymieniamy w tabeli.

Przekazywanie składek do OFE

Część składki na ubezpieczenie emerytalne pochodząca ze składek ubezpieczonego, wynosząca 7,3 proc. podstawy wymiaru, odprowadzana jest przez ZUS do wybranego przez ubezpieczonego otwartego funduszu emerytalnego. Podział składki jest obowiązkowy dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1968 r. Urodzeni po 1948 roku, a przed 1969 rokiem z wyjątkiem osób pobierających emeryturę, mogli na swój wniosek przystąpić do wybranego otwartego funduszu emerytalnego, zawierając odpowiednią umowę.

Trzeba pamiętać, że płatnik przekazuje do ZUS za danego ubezpieczonego zawsze całość składki na ubezpieczenie emerytalne (19,52 proc.). Nie

PRZYKŁAD: UMOWA O PRACĘ I ZLECENIA

Mieszkanca Poznania jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1200 zł. We wrześniu zawarła umowę zlecenia z innym podmiotem niż pracodawca i nie na jego rzecz. Ponieważ jej wynagrodzenie z umowy o pracę jest równe co najmniej minimalnemu (w 2007 roku – 936 zł), z umowy zlecenia ubezpieczenia emerytalne i rentowe będą dla niej dobrowolne.

PRZYKŁAD: MACIERZYŃSKOŚĆ DLA PRZEDSIĘBIORCY

Czytelniczka prowadząca działalność gospodarczą podlega z tego tytułu obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu, zdrowotnemu. Przystąpiła też do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. 2 września urodziła dziecko i nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego. Z uwagi na to, że nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty i oprócz prowadzonej działalności nie ma innych tytułów rodzących obowiązki ubezpieczeń, od 2 września podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego (składki finansuje budżet państwa). Składki na te ubezpieczenia będą za nią wykazywane przez ZUS, który będzie wypłacał jej zasiłek.

ma znaczenia, czy dany ubezpieczony zawarł umowę z otwartym funduszem emerytalnym czy nie. To ZUS przekazuje część składki do OFE. ■

Podstawa prawna

■ Art. 6, 7, 16, 22 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

TYDZIEŃ EMERYTUR I RENT w Gazecie Prawnej

PONIEDZIAŁEK 17.09

Ile można dorobić do emerytury i renty

WTOREK 18.09

Jakie składki muszą płacić pracujący emeryci i renciści

ŚRODA 19.09

Jakie warunki trzeba spełnić, by przejść na wcześniejszą emeryturę – wylczenia, kto i ile otrzyma oraz o ile wzrosną emerytury i renty oraz inne świadczenia

CZWARTEK 20.09

Specjalne wydanie dodatku – Twoja składka ZUS na temat wcześniejszych emerytur

PIĄTEK 21.09

Wcześniejsze emerytury w pytaniach i odpowiedziach

Jak kontrolować konto w ZUS

|Prawa i obowiązki zatrudnionych| Każdy ubezpieczony, który urodził się po 31 grudnia 1948 r., co roku dostaje z ZUS informację o stanie konta emerytalnego za ubiegły rok. Dzięki niej może kontrolować, czy odprowadzane składki są księgowane na jego koncie emerytalnym w I filarze.

AGNIESZKA ROSA

agnieszka.rosa@infor.pl

Każdy powinien pilnować, czy jego składki na emeryturę w ZUS są księgowane w prawidłowej wysokości. Chodzi o to, aby zapobiec ewentualnemu obniżeniu emerytury w przyszłości. Po to właśnie, aby każdy mógł sprawdzić, ile pieniędzy trafia na jego konto emerytalne w I i II filarze, zarówno ZUS jak i otwarty fundusz emerytalny, przesyłają co roku specjalny list każdemu ubezpieczonemu. Im wyższe kwoty na kontach, tym wyższa emerytura.

W informacji o stanie konta, którą przysłał ZUS podawane są kwoty należnych lub opłaconych składek za dany rok, w podziale na poszczególne miesiące.

Co sprawdzić w informacji

W liście, który ZUS miał przysłać do końca sierpnia tego roku, powinny być wykazane m.in. miesięczne kwoty składek emerytalnych zaoszczędzonych w 2006 roku w I filarze. Osoby, które same opłacają składki za siebie (np. przedsiębiorcy), w informacji z ZUS dostaną wykaz składek faktycznie wpłaconych. Z kolei osoby, za które składki płaci ich pracodawca (płatnik składek), otrzymają zestaw miesięcznych składek należnych. Kwoty te wykaże płatnik w dokumentach ubezpieczeniowych przekazywanych do ZUS za każdego ubezpieczonego.

Miesięczna składka

w ZUS dla członków OFE wynosi 12,22 proc. Dla tych, którzy nie przystąpili do OFE, stanowi ona 19,52 proc.

Na koncie emerytalnym w ZUS, czyli w tzw. I filarze, ewidencjonuje się składki na ubezpieczenie emerytalne, z wyłączeniem składek na OFE. Ubezpieczony może sprawdzić, czy miesięczne kwoty wykazane w liście z ZUS są poprawne. W tym celu trzeba je porównać z kwotami widniejącymi w formularzu ZUS RMUA lub innym dokumencie potwierdzającym podstawę wymiaru składek i ich wysokość. Taki dokument każdy pracodawca powinien wydawać zatrudnionym, za których opłaca składki.

Ważne! Każdy ubezpieczony, któremu ZUS przysłał list z informacją o stanie konta, powinien sprawdzić, czy prawidłowe są jego dane osobowe: imię, nazwisko, PESEL i NIP, oraz ewentualnie seria i numer dowodu osobistego

Inaczej będą sprawdzały poprawność kwot składki emerytalnej za poszczególne miesiące osoby, które przystąpiły do OFE, i inaczej te, które oszczędzają na swoją przyszłą emeryturę tylko w I filarze.

Oszczędności w OFE...

Z całą pewnością więcej zachodu przy sprawdzeniu poprawności wysokości składek będą miały osoby, które przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego. Składka emerytalna wynosi 19,52 proc. podstawy wymiaru (którą z reguły jest wynagrodzenie pracownika) i tyle co miesiąc odprowadza za niego do ZUS płatnik składek. Taka jej wysokość procentowa widnieje również w dokumentach rozliczeniowych wystawianych za każdego ubezpieczonego i w informacji ZUS RMUA, którą każdy z nas dostaje co miesiąc od swojego pracodawcy.

Jednak kwoty składek osób, które przystąpiły do OFE, nie będą takie same na druku ZUS RMUA (i na dokumentach rozliczeniowych) i na koncie emerytalnym. A to dlatego, że 7,3 proc. ze składek emerytalnej opłaconej przez płatnika ZUS wpłaca na otwarty fundusz emerytalny, wybrany samodzielnie przez każdego ubezpieczonego.

A więc te osoby, które zdecydowały o tym, że będą oszczędzały na swoją przyszłą emeryturę również w II filarze, na swoim emerytalnym koncie w ZUS będą miały zapisywane co miesiąc 12,22 proc. (19,52 proc. - 7,3 proc. = 12,22 proc.) składki na ubezpieczenie emerytalne, mimo że płatnik składek opłaca miesięcznie na ubezpieczenie emerytalne 19,52 proc. W informacji o stanie konta widnieje wysokość składek za poszczególne miesiące, po potrąceniu części przekazywanej do OFE, czyli 12,22 proc.

Wykazane więc w informacji o stanie konta miesięczne kwoty składek zapisanych na koncie w ZUS osób, które przystąpiły do OFE, będą niższe niż wykazane przez pracodawcę w dokumentach potwierdzających opłacanie składek (np. w ZUS RMUA). Aby sprawdzić poprawność kwot zaksięgowanych składek w ZUS, trzeba po prostu je policzyć.

...i tylko w ZUS

Inaczej sprawdzają prawidłowość wysokości przekazywanych składek te osoby, które nie przystąpiły do OFE. Miesięczne kwoty składek wykazanych w dokumentach ubezpieczeniowych lub w druku ZUS RMUA powinny być takie same jak w informacji o stanie konta. W obydwu dokumentach wysokość składki emerytalnej powinna wynosić 19,52 proc. podstawy wymiaru.

W taki sam sposób powinni sprawdzić wykazywane składki osoby, które same w całości opłacają składki na swoje ubezpieczenie (np. przedsiębiorcy).

Jeśli ubezpieczony nie otrzymywał od swojego pracodawcy formularza ZUS RMUA lub innego dokumentu potwierdzającego zarobki, od których naliczane były składki na ubezpieczenie społeczne oraz ich wysokość, to powinien wystąpić do swojej firmy o ich wydanie. ■

KIEDY SKŁADEK NIE BĘDZIE NA KONCIE

Czasami składek może w ogóle nie być na koncie, bo nie powinny być one opłacone i w związku z tym płatnik ich nie odprowadza. Tak się dzieje, gdy:

- ubezpieczony cały miesiąc przebywał na zwolnieniu lekarskim, na urlopie bezpłatnym lub w danym miesiącu nie zostało mu wpłacone wynagrodzenie,
- w trakcie danego roku zarobki ubezpieczonego przekroczyły kwotę rocznego ograniczenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, tj. gdy przekroczyły limit trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej. Wówczas od nadwyżki nie odprowadza się składki emerytalnej i rentowej,
- osoba podlegała tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu,
- ubezpieczony, będący płatnikiem składek na własne ubezpieczenie, korzystał ze zwolnienia w ich opłacaniu.

PRZYKŁAD: KONTO W ZUS

Podstawa wymiaru składek za osobę, która nie przystąpiła do OFE, za lipiec 2006 r. wynosiła 2000 zł. Kwota składek emerytalnych, o jakiej poinformował ją ZUS w informacji o stanie konta, wynosi 390,40 zł. Na jej koncie emerytalnym za lipiec 2006 r. powinno widnieć 390,40 zł (2000 zł x 19,52 proc. = 390,40 zł), bo ZUS nie odprowadza z tej puli 7,3 proc. do OFE. Jeśli tyle podał ZUS w informacji, wszystko jest w porządku. Kwota ta powinna być taka sama jak w ZUS RMUA za miesiąc lipiec.

PRZYKŁAD: KONTO TAKŻE W OFE

Podstawa wymiaru składek za osobę, która jest członkiem OFE, za lipiec 2006 r. wynosiła 2000 zł. Na jej koncie emerytalnym w ZUS powinno być zapisane 12,22 proc. od tej kwoty, czyli 244,40 zł (2000 zł x 12,22 proc.). Jeśli tyle podał ZUS w informacji o stanie konta, to wszystko jest w porządku. Natomiast w ZUS RMUA ta kwota powinna wynieść 390,40 zł, ponieważ pracodawca opłacił składkę emerytalną w wysokości 19,52 proc.

CO ZMIENIANO W INFORMACJI

- Za lata 1999–2004 zawierała tylko dane o składkach emerytalnych zgromadzonych na indywidualnym koncie w ZUS w danym roku, w podziale na poszczególne miesiące.
- Za 2005 rok do danych o wysokości składek zgromadzonych w ZUS dołączono informację o wysokości składek przekazanych do OFE ogółem.
- W informacji o stanie konta za 2006 rok w kolejnych latach znajdują się dane: o składkach emerytalnych przekazanych do ZUS, wysokości składek przekazanych do OFE, zwaloryzowanych składkach ewidencjonowanych od 1999 do końca 2006 roku oraz kapitału początkowego.

GP radzi

Czy ZUS zapisze składki na koncie

Od czerwca 2000 r. do marca 2001 r. byłem na urlopie macierzyńskim i wychowawczym. Nie otrzymałem jeszcze za te lata informacji o stanie konta. Niedawno dowiedziałem się, że nie mam za ten czas zapisanych składek na moim koncie emerytalnym w I filarze. W ZUS jednak zapewniam, że toczą się prace nad tym, by składki były zaksięgowane. Czy prace te zbliżają się do końca?

Tak Jednak jeszcze nie wiadomo, czy w tym roku otrzyma pani informację o stanie konta i czy składki już będą na nim zapisane. A to dlatego, że ZUS ciągle jeszcze testuje program do zapisywania składek. Nie mają ich zaksięgowanych osoby, które od stycznia 1999 r. do maja 2001 r. były na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. W tym czasie to one miały pilnować swoich spraw i zgłaszać się do ubezpieczeń w odpowiednim oddziale ZUS. A ten miał wystawiać za nie raporty i rozliczać za nie składki. Jednak tego nie robił, bo nie było specjalnego programu, a sami ubezpieczeni często nie wiedzieli, że muszą się sami zgłosić do ubezpieczeń. Dopiero teraz ZUS kończy prace testowe nad programem, który wyjaśni wątpliwości. Obecnie testuje specjalny program w oddziałach ZUS. Jeśli program zda egzamin, znacznie wyjaśnił zaległości. Podkreślamy, że o to nie musimy się martwić osoby, które były na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym po 1 czerwca 2001 r. Od tej daty pracodawca miał obowiązek zgłaszać je do ubezpieczeń i rozliczać za nie składki. Te osoby powinny otrzymać informację o stanie konta za poprzednie lata. Zalecamy, by sprawdziły, czy kwoty zaksięgowanych składek zgadzają się.

Czy ZUS informuje o składkach w OFE

Kilka lat temu zdecydowałem o oszczędzaniu na swoją przyszłą emeryturę również w otwartym funduszu emerytalnym. Czy ZUS w informacji o stanie konta podaje również kwoty przekazanych przez siebie składek do OFE?

Tak ZUS w wysłanym liście podaje również kwoty składek, jakie powinien przekazać do otwartego funduszu emerytalnego wybranego przez ubezpieczonego. A zatem są to kwoty składek należnych i odprowadzonych do OFE. Kwota składek odprowadzonych powinna się równać kwocie składek należnych za dany rok. W informacji o stanie konta kwoty tych składek wykazywane są w postaci jednej kwoty, bez podziału na poszczególne miesiące. ZUS informuje (na swojej stronie internetowej www.moja-skladka.zus.pl), że wykaz składek odprowadzonych do OFE, w podziale na poszczególne miesiące, ubezpieczony może uzyskać we właściwej dla niego jednostce ZUS. ■ AS

Podstawa prawna

- Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Jak reklamować brak składek w ZUS

|Prawa i obowiązki zatrudnionych| Jeśli ktoś znajdzie błąd w informacji o stanie swojego konta emerytalnego, jego wyjaśnienia powinien szukać najpierw u płatnika składek, a dopiero potem w ZUS.

AGNIESZKA ROSA

agnieszka.rosa@infor.pl

Osoby, które odkryją braki na koncie w ZUS, powinny podjąć kroki jak najszybciej, bo czas działa na ich

niekorzyść. Im zrobią to później, tym trudniej będzie zdobyć kopie deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych, czyli dokumentów potwierdzających opłacenie składek przez płatnika. Ci muszą je przechowywać przez dziesięć lat, więc pierwszy termin ich gromadzenia upływa w następnym roku (za 1999 rok). Ponadto w miarę upływu czasu coraz trudniej będzie też dotrzeć do wla-

nych dokumentów potwierdzających przelewy do ZUS.

Wyjaśnienia z płatnikiem

Jeśli dane identyfikacyjne lub adresowe ubezpieczonego albo kwoty składek podane w informacji o stanie konta nie zgadzają się z aktualnymi danymi oraz z kwotami, jakie powinny być zaksięgowane na jego koncie, niezgodności wyjaśnić trzeba najpierw u płatnika

GP radi

Czy można złożyć reklamację od razu do ZUS

W tym roku po raz pierwszy w informacji o stanie konta Zakład Ubezpieczeń Społecznych podamy, jaka jest kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie. Jeśli ubezpieczony uzna, że któraś z tych kwot jest błędna, to czy też najpierw powinien wystąpić z wnioskiem o sprostowanie danych do płatnika składek?

Nie W tych wypadkach ubezpieczony powinien złożyć od razu reklamację do terenowej jednostki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwej na miejsce zamieszkania ubezpieczonego. Od razu do ZUS, pomijając płatnika składek, ubezpieczony powinien składać reklamację, jeśli uzna, że kwoty składek, odpowiednio: należnych lub odprowadzonych na OFE za okres ogółem do 31 grudnia, są nieprawidłowe. Również od razu do ZUS powinien się zwrócić o wyjaśnienie ten ubezpieczony, który dostanie więcej niż jedną informację o stanie konta za dany rok. Zakład zastrzega też, by w razie reklamacji informacji o stanie konta z powodu nieprawidłowej kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego podawać datę ustalenia kwoty kapitału i znak decyzji ZUS o jego wysokości. Jeśli tych decyzji było kilka – znak każdej z nich.

Czy mogę wykorzystać program Płatnik do reklamacji

Jestem przedsiębiorcą, zatrudniam ponad pięć osób. Mam więc obowiązek rozliczać się z ZUS elektronicznie, za pomocą programu Płatnik. W informacji o stanie konta za rok 2003 moim zdaniem jest błąd, do którego nie przynajmniej mój ówczesny pracodawca. Muszę więc wystąpić z reklamacją informacji do ZUS. Z powodu nawału pracy chciałbym swój czas na to ograniczyć do minimum. Czy mogę reklamować informację za pomocą programu Płatnik?

Nie Usługa szybkiego kontaktu z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, jaką jest Elektroniczny Urząd Podawczy, to nowy strumień porozumiewania się z ZUS, obok Płatnika.

Może z niego korzystać każdy, niezależnie od tego, czy co miesiąc rozlicza się z ZUS za pomocą Płatnika, czy też nie ma takiego obowiązku. Musi spełnić jeden warunek: posiadać bezpieczny podpis elektroniczny. W ujęciu technicznym jest to po prostu matematyczny szyfr, który umożliwia wysyłanie do urzędów niektórych dokumentów, deklaracji podatkowych. Zawiera dane w formie elektronicznej, które wraz z innymi danymi są przyporządkowane do osoby składającej ten podpis i ją identyfikują. ■ AS

Podstawa prawna

■ Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

składek, a nie w ZUS. Płatnik składek pierwszy sprawdza, czy to on nie popełnił błędu. Wystarczy więc zwrócić się do niego o wyjaśnienie nieprawidłowości, a ten albo poprawi błąd, albo uzupełni dokument ubezpieczeniowy.

Różne terminy korekty

Płatnik ma kilka terminów na skorygowanie błędów. Zależą one od tego, czego dotyczy nieprawidłowość. Jeśli błąd dotyczy danych identyfikacyjnych albo adresowych ubezpieczonego, płatnik powinien je poprawić w ciągu siedmiu dni. Więcej czasu ma na wyjaśnianie niejasności dotyczących składek. Jeśli przyczyna nieprawidłowości leży po jego stronie, w ciągu 60 dni od otrzymania wniosku o sprostowanie danych powinien poinformować pisemnie ubezpieczonego o sposobie jego rozpatrzenia. Od tej

Ważne! Wskazane jest, aby w reklamacji ubezpieczony podał identyfikator informacji o stanie konta, której reklamacja dotyczy

chwili ma 30 dni na dokonanie korekt dokumentów i ewentualną wpłatę lub uzupełnienie składek.

Wyjaśnienia w ZUS

Jeśli płatnik stwierdzi, że dokumenty i składki przekazał w prawidłowej wysokości, albo gdy odmówi sprostowania danych lub gdy firma już nie istnieje, wówczas ubezpieczony składa reklamację w ZUS. Dla takich przypadków ZUS przygotował specjalny formularz: ZUS ZRU. Ale to nie jedyny sposób złożenia reklamacji. Ubezpieczony może sporządzić własne pismo z podaniem swoich danych i wysłać je pocztą. Może też reklamację złożyć drogą internetową, za pośrednictwem Elektronicznego Urzędu Podawczego.

Od złożenia reklamacji w ZUS toczy się postępowanie wyjaśniające. Powinno trwać najwyżej trzy miesiące, a w wypadkach szczególnie skomplikowanych – nie dłużej niż pół roku od

Podstawa wymiaru

składek nie może być udowodniana zeznaniami świadków

dnia złożenia reklamacji. Może się zakończyć wysłaniem do płatnika zawiadomienia o nieprawidłowościach, decyzją lub protokołem w razie kontroli płatnika przez ZUS.

Od dnia otrzymania z ZUS pisma kończącego postępowanie wyjaśniające płatnik ma 30 dni na skorygowanie danych lub nieprawidłowych kwot składek.

Do reklamacji ubezpieczony musi dołączyć dokumenty potwierdzające podstawę wymiaru składek, jeśli właściwość dotyczą przelewu, lub jego brak oraz kopię otrzymanej od płatnika informacji o sposobie rozpatrzenia wniosku o sprostowanie danych. Jeśli płatnik nie istnieje lub odmówi wyda-

nia takiej informacji, ubezpieczony musi złożyć w ZUS oświadczenie, że płatnik składek odmówił wydania takich dokumentów lub że płatnik już nie istnieje.

Po zmianie pracodawcy

Więcej problemów czeka pracowników, którzy zmienili firmę. Jeśli jeszcze istnieje, trzeba do niej zwrócić się z pisemnym wnioskiem o wyjaśnienie nieprawidłowości. Gdy okaże się, że to wina firmy, powinna ona skorygować błędny lub uzupełnić brakujący dokument ubezpieczeniowy. Gorzej, gdy pracodawca już nie istnieje. Wówczas ubezpieczony musi szukać dokumentacji ubezpieczeniowej w odpowiednim archiwum. Może się jednak okazać, że jej nie znajdzie. W takiej sytuacji pomocne mogą być raporty potwierdzające opłacenie składek, które co miesiąc pracownicy powinni otrzymywać od pracodawcy, np. ZUS RMUA lub pasek wynagrodzenia. Ten, kto ich nie gromadził i nie ma zaksięgowanych składek, a jego pracodawca już nie istnieje, może mieć spore kłopoty z odwołaniem brakujących środków na koncie w ZUS. A to dlatego, że wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie może być udowodniana zeznaniami świadków.

Warto wiedzieć, że – jak wyjaśnia ZUS – przepisy nie określają terminu na złożenie reklamacji i nie przewidują przedawnienia w tym zakresie.

Niezaksięgowane składki

Na pewno pełnej informacji o stanie konta nie dostanie około 800 tys. osób, które od stycznia 1999 r. do czerwca 2001 r. korzystały z urlopów macierzyńskich lub wychowawczych. Przez dwa i pół roku od wprowadzenia reformy to one musiały pilnować swoich spraw i zgłaszać się do ubezpieczeń w odpowiednim oddziale ZUS. A ten miał wystawiać raporty i rozliczać za nie składki. Tak jednak nie było. Po pierwsze, nie wszyscy ubezpieczeni wiedzieli o takim obowiązku. Po drugie, ZUS nie miał odpowiedniego programu, więc i tak nie zapisał składek – nawet tych osób, które same zgłosiły się do oddziału. I do tej pory tego nie uczynił. Specjalny program informatyczny dopiero w sierpniu testowano w pięciu wytypowanych oddziałach ZUS. Jeśli pilotaż wypadnie dobrze, od września ZUS rozpocznie sukcesywnie wyjaśnianie zaległości.

Reklamacja przez internet

Płatnicy składek mogą złożyć również reklamację przez internet. Wystarczy wejść na stronę <http://eup.zus.pl> i złożyć odpowiedni wniosek. Dla reklamacji informacji o stanie konta właściwym jest ZUS-ERU.

Z tej możliwości można jednak skorzystać wyłącznie przy użyciu bezpiecznego podpisu elektronicznego, weryfikowanego za pomocą kwalifikowanego certyfikatu. Do niego potrzebny jest czytnik kart kryptograficznych oraz odpowiedni podpis elektroniczny wystawiany przez jedno z trzech polskich centrów certyfikacji: PCC Certum – Unizeto Technologies, PCCE

KIEDY ZŁOŻYĆ REKLAMACJĘ

Ubezpieczony może wystąpić do ZUS z reklamacją, gdy:

- nie dostał informacji o stanie konta za dany rok,
- otrzymał więcej niż jedną informację o stanie konta za dany rok,
- w informacji są jego nieprawidłowe dane identyfikacyjne lub adresowe,
- brakuje składki w wysokości nominalnej,
- w informacji widnieje nieprawidłowa wysokość składki,
- w informacji brakuje kwot składek przekazanych do OFE lub ich wysokość jest nieprawidłowa,
- w informacji brakuje zwaloryzowanego kapitału początkowego,
- brakuje kwoty zwaloryzowanych składek zgromadzonych na koncie w ZUS lub ich kwota jest nieprawidłowa

CO MUSI ZAWIERAĆ REKLAMACJA

ZUS rozpatrzy reklamację, jeśli ubezpieczony w swoim piśmie poda:

- identyfikator informacji o stanie konta,
- swoje dane: imię, nazwisko, PESEL, NIP, rodzaj, serię i numer dowodu tożsamości, adres,
- przyczynę złożenia informacji, a jeśli jest nią brak lub nieprawidłowa wysokość należnej składki – okresy, kiedy nastąpiły nieścisłości,
- dane identyfikacyjne płatnika (lub płatników) składek (nazwa lub imię i nazwisko, NIP, REGON, PESEL).

Sigillum – PWPW, Szafir – Krajowa Izba Rozliczeniowa.

Wniosek formularz wypełnia się, wstawiając dane w pola wyróżnione kolorem. Po wysłaniu prawidłowo wypełnionego formularza zainteresowany otrzyma na wskazany przez niego adres poczty elektronicznej wiadomość o przyjęciu dokumentu przez urządzenie poświadczające odbiór. W tej informacji będzie podany unikalny elektroniczny numer. Dzięki niemu na podstronie EUP można śledzić stan sprawy. Informacje, że odpowiedź jest już gotowa, zainteresowany dostanie na swoją skrzynkę elektroniczną. ZUS przekaże odpowiedź zgodnie z życzeniem zainteresowanego: pocztą na wska-

Ważne! Bez względu na to, czy nieprawidłowości dotyczą tylko jednej, czy kilku danych wykazanych w informacji o stanie konta za dany rok, składa się tylko jedną reklamację

zany przez niego adres lub elektronicznie na adres e-mailowy. Będzie ona miała dwa podpisy: pracownika komórki merytorycznej ZUS oraz pracownika kancelarii, który ją przesłał do klienta. Ten drugi jest podpisem elektronicznym. ■

Kontrola oszczędności w II filarze

[Prawa i obowiązki zatrudnionych] Uczestnicy otwartych funduszy emerytalnych powinni przynajmniej raz w roku otrzymać z OFE informację, ile pieniędzy zgromadzili już na emeryturę.

BARTOSZ MARCZUK

bartosz.marczuk@infor.pl

Przyszedł emerytom możliwość kontrolowania na bieżąco stanu rachunku w OFE ułatwia to, że każdy uczestnik OFE ma otrzymywać od swo-

jego funduszu – w regularnych odstępach czasu, ale nie rzadziej niż co roku – pisemną informację, dotyczącą zgromadzonych środków. Taka informacja może też służyć do weryfikacji prawdziwości i uczciwości pracodawcy. Jeśli na konto do OFE regularnie wpływają pieniądze, można być spokojnym, że firma odprowadza do ZUS składki należne od osoby pracującej. Zasada ta nie działa jednak w drugą stronę. Gdy na rachunku w OFE nie ma pieniędzy, wcale nie musi to oznaczać, że firma nie reguluje należności.

Zdarza się bowiem, że ZUS ma lub miał kłopoty z przekazywaniem do OFE należnych składek.

List z funduszu jest też pomocny, gdy ubezpieczony chce sprawdzić, czy wszystkie dane identyfikacyjne, które posiada OFE, są zgodne ze stanem faktycznym i danymi, jakie przekazuje do ZUS pracodawca. Chodzi w szczególności o numery PESEL, NIP, serię i numer dowodu osobistego, nazwisko i imię, a także adres. Aby ZUS mógł przesłać do OFE składki, musi zidentyfikować osobę ubezpieczoną (za którą

składki przesyła pracodawca lub robi to ona sama) jako członka OFE. Jeśli więc dane w OFE nie zgadzają się z tymi, które wysłała tam firma, ZUS może mieć kłopoty z przesyłaniem pieniędzy do OFE.

Co w liście

OFE mają wysłać do swoich klientów wyciągi z kont według określonego w przepisach wzoru. Powinny się tam znaleźć:

- dane identyfikacyjne członka funduszu – imię i nazwisko, numery identyfikacyjne (PESEL, NIP, seria i numer dowodu osobistego), adres zamieszkania oraz numer rachunku w OFE,
- informacje o stanie konta – wartość zgromadzonych środków (w złotych) na dzień sporządzenia wyciągu, liczba zgromadzonych jednostek rozrachunkowych, wartość tej jednostki,
- informacja o uzyskanych przez OFE wynikach inwestycyjnych – tzw. stopa zwrotu, czyli wynik z pomnażania pieniędzy, jaki osiągają OFE, ostatnio ogłoszona przez organ nadzoru (z trzech ostatnich lat), dotycząca funduszu przysyłającego informację i pozostałych OFE, a także stopy zwrotu (obliczone przez OFE) z ostatniego roku i pięciu lat,
- informacje, jak skontaktować się z OFE, gdy członek funduszu uzna, że na liście znajdują się błędne dane

Tylko członek OFE

może i powinien poinformować fundusz o zmianie adresu zamieszkania – pracodawca nie ma takiej możliwości

– kontakt telefoniczny, internetowy, fax oraz adres,

- szczegółowa tabela zawierająca wykaz operacji na rachunku, które odbyły się między dniem sporządzenia poprzedniej i obecnej informacji. Ma ona dotyczyć między innymi kwot i terminów dokonanych w danym okresie wpłat składek i ewentualnych tzw. wypłat transferowych (z przeliczeniem ich na jednostki rozrachunkowe), kwoty opłat potrąconych ze składek (tzw. prowizja), liczby i wartości jednostek rozrachunkowych zgromadzonych na ra-

chunku w dniu sporządzenia informacji.

Trzeba pamiętać, że prawo uczestnika funduszu do uzyskania takiej informacji jest równocześnie obowiązkiem OFE – trudno jest zrezygnować z takiej usługi. Przepisy nakładają na fundusze wymóg wysłania takiej informacji zwykłym listem.

Informację można zamówić

Uczestnik funduszu emerytalnego ma też prawo w każdej chwili zażądać od swojego OFE pisemnej informacji, która określa wartość środków zgromadzonych na jego rachunku. Wyciąg ten powinien być przesyłany w ciągu 14 dni od momentu otrzymania przez fundusz takiego żądania.

Większość OFE udostępnia taką informację po telefonicznym zgłoszeniu przez klienta chęci jej uzyskania. Niektóre z nich oferują też możliwość sprawdzenia stanu konta przez internet lub telefon.

Pisemna informacja wysłana do członka OFE na jego żądanie (podobnie jak wysłana co roku) musi zawierać:

- dane identyfikacyjne członka funduszu,
- informacje o stanie konta – wartość zgromadzonych środków (w zł) na dzień sporządzenia informacji, liczba zgromadzonych jednostek rozrachunkowych, wartość tej jednostki,
- informacje, jak skontaktować się z OFE, gdy członek funduszu uzna, że na liście znajdują się błędne dane.

Może, choć nie musi, znaleźć się tam szczegółowa tabela zawierająca wykaz operacji na rachunku.

Dostępny prospekt

Członek OFE może też żądać od funduszu udostępnienia prospektu informacyjnego, wraz z ostatnim półrocznym sprawozdaniem finansowym. Taki prospekt zawiera szereg danych, szczególnie ważnych dla członka OFE. Zawarte są w nim między innymi informacje dotyczące opłat, jakie może pobierać fundusz.

Nie chodzi tylko i wyłącznie o najbardziej znaną prowizję pobieraną od wpływającej z ZUS składki, ale także o to, ile pieniędzy i za co może pobe-

PRZYKŁAD: ZMIANA ADRESU

Klient funduszu emerytalnego otrzymał co roku wyciąg ze swojego konta emerytalnego. W tym roku zmienił adres zamieszkania i zgłosił ten fakt swojemu pracodawcy. Od czasu zmiany adresu nie otrzymuje jednak listów z OFE. A to dlatego, że zgłoszona do firmy zmiana nie dociera automatycznie do OFE. Klient funduszu musi zgłosić zmianę adresu także w funduszu, bo ZUS, który otrzymał z zakładu pracy nowy adres, nie ma możliwości poinformować jego funduszu o takiej zmianie. Tylko on sam może dokonać odpowiedniej korekty.

SKARGA NA FUNDUSZ

Członek OFE może wnieść do Komisji Nadzoru Finansowego skargę na fundusz, jeżeli sądzi, że jego działalność jest niezgodna z prawem lub postanowieniami statutu funduszu. Dotyczy to też sytuacji, w której fundusz nie wysłał listu ze stanem konta. Skargę na fundusz może wnieść również osoba, która wypisała się już z danego OFE, tyle że w ciągu 6 miesięcy od daty jego opuszczenia. Należy je składać na piśmie, na adres Urzędu Komisji, plac Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa.

Zanim jednak ubezpieczony zdecyduje się na wniesienie takiej skargi, musi się upewnić, że sam dopełnił wszystkich formalności. W przypadku podejrzenia, że OFE nie wysłał listu ze stanem konta, powinien sprawdzić, czy jego fundusz dysponuje poprawnym i aktualnym adresem. Z praktyki wiadomo, że klienci OFE, którzy zapisywali się do funduszu przed kilkoma laty często zapominają o konieczności złożenia do OFE odpowiedniej korekty, gdy na przykład zmieniają miejsce zamieszkania. Zgłaszają tę zmianę u swojego pracodawcy i myślą, że zostanie o tym poinformowane też ich OFE. W rzeczywistości OFE może zmienić jakiekolwiek dane członka tylko na jego życzenie.

rać zarządzające danym OFE powszechne товарищество emerytalne (PTE) z tytułu zarządzania środkami funduszu. Szczególnie ważny dla klientów w tym przypadku jest fakt wprowadzenia przez dane PTE limitów kwotowych tych ostatnich opłat. W miarę wzrostu aktywów funduszy będą one miały istotne znaczenie dla ograniczania uszczuplania aktywów funduszu, a tym samym na stan konta przyszłego emeryta. ■

Gdy brakuje składek w otwartym funduszu

[Prawa i obowiązki zatrudnionych] Podobnie jak w przypadku konta emerytalnego w ZUS, warto także kontrolować, czy na bieżąco wpływają składki do OFE. W razie braków trzeba złożyć reklamację w ZUS.

BARTOSZ MARCZUK
bartosz.marczuk@infor.pl

Sprawdzenie poprawności przelewu pieniędzy na rachunek do OFE wymaga wiedzy o tym, ile pieniędzy ma tam trafić.

Jakie składki

ZUS, po przekazaniu mu składki emerytalnej przez zakład pracy lub opłaceniu jej samodzielnie (na przykład przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą), powinien przekazywać na konto do OFE 7,3 proc. tzw. podstawy wymiaru składki. Na przykład dla pracownika jest to zazwyczaj jego płaca brutto. Od każdego 1 tys. zł pensji do funduszu powinno więc trafić 73 zł. Reszta składki emerytalnej, tj.

PRZYKŁAD: 3000 ZŁ PODSTAWY

Podstawę naliczania składki emerytalno-rentowej osoby zarabiającej 3000 zł brutto miesięcznie stanowi jej pensja. Chcąc sprawdzić, czy składka przekazywana do OFE jest poprawna, musi ona pomnożyć pensję przez 7,3 proc. Jeśli na informacji przekazanej jej przez OFE za dany miesiąc widnieje kwota 219 zł (3000 zł x 7,3 proc. = 219 zł), wszystko jest w porządku.

PRZYKŁAD: PO 20,5 ZŁ DO OFE

Osoba prowadząca działalność gospodarczą odprowadza od grudnia 2005 r. do ZUS składki na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej podstawy naliczania składek, tj. 30 proc. minimalnego wynagrodzenia. Obecnie – za cały 2007 rok – podstawa ta wynosi 280,80 zł. Oznacza to, że na jej konto w OFE powinno co miesiąc wpływać prawie 20,5 zł (280,8 zł x 7,3 proc. = 20,498 zł).

12,22 proc. podstawy (19,52 proc. – 7,3 proc. = 12,22 proc.) zostaje w ZUS i jest zapisywana na indywidualnym

GP radzi

Czy OFE powinien wysłać list

Nie otrzymuję już od dwóch lat informacji o stanie konta z OFE. Czy powinienem ją otrzymywać?

Tak Każdy klient funduszu powinien w regulaminach odstąpić czasu, ale nie rzadziej niż raz w roku, otrzymywać z funduszu pisemną informację o stanie swojego konta emerytalnego w OFE. Należy jednak pamiętać, że fundusz wysłał ją na ten adres, jaki zgłosił do niego jego członek. Jeśli więc zmienił pan adres zamieszkania, a nie poinformował o tym funduszu, listy do pana są wysyłane na poprzedni adres. Powinien pan w tej sytuacji dokonać korekty adresu w OFE. Jeśli natomiast adres się nie zmienił, to najlepiej skontaktować się telefonicznie z funduszem i zapytać o przyczynę braku korespondencji. W razie braku wyjaśnień przysługujące panu prawo do skargi na fundusz do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

Czy OFE powinno zgłosić nieprawidłowości

Zwróciłem się do swojego OFE z prośbą, aby zgłosił w ZUS brak składek na moim rachunku. Poinformowano mnie, że może to zrobić osobiście. Czy OFE nie powinno reklamować za mnie braków na moim koncie?

Nie Powszechne товарищество emerytalne (PTE) zarządzające środkami członków OFE ani nie mają prawa, ani możliwości dochodzić brakujących składek w ZUS. Tylko sam ubezpieczony może uzyskać informację z ZUS, dlaczego nie ma składki na koncie i ewentualnie złożyć reklamację. Wynika to m.in. z tego, że tylko on wie, za jakie okresy i w jakiej wysokości powinien mieć na koncie pieniądze. Dysponuje na przykład wiedzą, czy nie przekroczył limitu składek do ZUS (tzw. trzydziestokrotności) i czy składki powinny jeszcze wpływać na konto do OFE. Wie też, czy w ogóle pracował w danym okresie. PTE tego nie wie. Jednak warto wiedzieć, że fundusze pomagają swoim klientom w załatwieniu formalności związanych z reklamacją – podpowiadają, co i jak zrobić, jak wypełnić formularz reklamacji czy jakich odsetek za opóźnienia się domagać.

Czy mogę w OFE reklamować brak składek

Na liście przesłanym mi z OFE widnieje bardzo dużo braków, jeśli chodzi o przelew z ZUS. Czy reklamację do ZUS mogę złożyć w funduszu?

Nie Reklamację trzeba złożyć do ZUS. Zakład przygotował na tę okoliczność specjalny formularz. Zanim jednak uda się pan do ZUS, powinien pan zgromadzić druk RMUA (przekazane przez pracodawcę) za ten okres, którego dotyczy pan wątpliwość. Jeśli pan ich nie ma, może powinien pan odnaleźć na przykład pasek wynagrodzeń. Ważne, aby na takim dokumencie widniała informacja o tzw. podstawie naliczania składek emerytalno-rentowych. Trzeba z tych dokumentów zrobić ksero, bo najlepiej podłączyć je do reklamacji. Musi pan też sprawdzić na formularzu umowy datę podpisania umowy z OFE (lub sprawdzić ją telefonicznie w OFE) oraz mieć ze sobą swoje dane identyfikacyjne (PESEL, NIP, numer dowodu osobistego). **BM**

GDZIE SPRAWDZIĆ DANE

Nazwa OFE	kontakt telefoniczny, strona internetowa
AEGON OFE	0 801 300 900, www.aegonpte.pl
AIG OFE	0 801 14 14 14, www.aig-pte.pl
Allianz Polska OFE	0 801 11 22 33, www.allianz.pl
AXA Otwarty Fundusz Emerytalny	0 801 200 200, www.axa-polska.pl
Bankowy OFE	0 801 10 10 10, www.bankowy.pl
Commercial Union OFE BPH CU WBK	0 801 888 444, www.cu.com.pl
OFE Dom	0 801 366 366, www.ptedom.pl
Generali OFE	0 801 343 343, www.generali.pl
ING Nationale-Nederlanden Polska OFE	0 801 20 30 40, www.ing.pl
Nordea OFE	0 801 306 306, www.nordeapolska.pl
Pekao OFE	0 801 222 022, www.pekaopte.pl
OFE Pocztynion	0 801 101 801, www.pocztynion.pl
OFE Polsat	(22) 541 75 70, www.ptepolsat.com.pl
OFE PZU Ziota Jesień	0 801 102 102, www.ptepzu.pl
OFE Skarbiec-Emerytura	0 801 801 102, www.skarbiec-emerytura.pl

GP radi

Czy sąd dopuści zeznania świadków

Złożyłem wniosek o wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach. ZUS odmówił przyznania mi tej emerytury, gdyż na potwierdzenie okresu pracy w tych warunkach nie miałem odpowiedniego świadectwa. Czy jeśli wniosek odwołania do sądu, będę mógł dowodzić pracą w szczególnych warunkach zeznaniami świadków?

Tak W sądzie, po wniesieniu odwołania, będzie pan mógł dowodzić okresy pracy w szczególnych warunkach innymi dowodami niż świadectwo. W myśli wyroku Sądu Najwyższego z 2 lutego 1996 r. w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239). W postępowaniu przed sądem będzie pan zatem mógł np. przeprowadzić dowód z zeznań świadków.

Podstawa prawna

- Art. 118 ust. 7 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).
- Art. 83 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).
- Art. 473 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Czy ZUS uwzględni pracę na roli

Urodziłam się w 1949 r. Skończyłam 55 lat i chcę przejść na wcześniejszą emeryturę. Czy ZUS do stażu emerytalnego wlicza okresy pracy w gospodarstwie rolnym?

Tak Podkreślić jednak trzeba, że tzw. okresy uzupełniające są uwzględniane przy ustalaniu uprawnień do emerytury dopiero wówczas, gdy okresy składowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, i to w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. W liście podała pani za mało informacji, aby określić, na jaką emeryturę chce pani przejść i jakie warunki już pani spełnia. Przypominamy jednak, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przypadające przed 1 stycznia 1983 r.

Podstawa prawna

- Art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).

koncie emerytalnym w Zakładzie. Podobnie składkę do OFE musi obliczać osoba prowadząca działalność gospodarczą. Z tym że podstawą naliczania dla niej jest deklarowany dochód – w przeważającej większości 60 proc. przeciętnego wynagrodzenia lub 30 proc. minimalnego wynagrodzenia.

OFE pobierają prowizję od wpływającej składki. Obecnie nie może ona przekraczać 7 proc., docelowo od 2014 roku – 3,5 proc. Jednak trzeba pamiętać, że prowizja ta jest pobierana dopiero w momencie zaksięgowania składki przesłanej z ZUS. Stąd na listach wysyłanych do członków OFE widnieje informacja, ile pieniędzy przekazał ZUS. To właśnie tę kwotę trzeba brać pod uwagę sprawdzając poprawność transferu do OFE.

Gdzie z reklamacją

Jeśli wiadomo, że pracodawca przekazał składki i dokumenty rozliczeniowe do ZUS w terminie, dane identyfikacyjne zgadzają się zarówno w firmie, jak i w OFE, a mimo to składka nie znajduje się na koncie, wtedy trzeba złożyć reklamację do ZUS. Należy to zrobić w tzw. terenowej jednostce organizacyjnej ZUS (może to być oddział, inspektorat lub jednostka terenowa) właściwej ubezpieczonemu ze względu na adres jego zamieszkania.

Przed złożeniem reklamacji trzeba upewnić się, że OFE przesłało w zgłoszeniu do ZUS poprawne dane. Takie zapewnienie możemy uzyskać, kontaktując się telefonicznie z wybranym funduszem i sprawdzając szczegółowo wszystkie informacje, jakie OFE zgłosiło do ZUS lub sprawdzając dane identyfikacyjne w liście ze stanem konta z OFE.

Reklamację do ZUS trzeba złożyć na piśmie – osobiście lub pocztą.

Co wpisać w reklamacji

Formularz reklamacji dostępny jest w każdym oddziale ZUS, na stronie internetowej zakładu (www.zus.pl), powinny nim również dysponować fundusze emerytalne.

Dane potrzebne do złożenia reklamacji (należy je wpisać na formularzu) ubezpieczony będzie czerpał z trzech źródeł:

- z własnych dokumentów – dane identyfikacyjne (numery, imię i nazwisko, adres),
- z formularza umowy przystąpienia do OFE (ewentualnie, gdy nie dysponuje się umową, można sprawdzić tę informację telefonicznie w OFE) – datę podpisania deklaracji,
- z dokumentów pracodawcy (np. ZUS RMUA) – dane pracodawcy (REGON, NIP, siedziba firmy).

NASZA RADA

BEZ POŚREDNICTWA

Braki na koncie emerytalnym trzeba reklamować osobiście. Powszechnie towarzystwa emerytalne zarządzające środkami członków funduszy emerytalnych nie mogą co do zasady dochodzić brakujących składek w ZUS. Tylko sam ubezpieczony może uzyskać tam informację, dlaczego nie ma składki na koncie i ewentualnie złożyć reklamację.

5 KROKÓW

JAK SPRAWDZIĆ STAN KONTA W OFE

- 1** Sprawdź, czy masz informację o składkach przelaną za dany rok przez OFE (jeśli jej nie masz, zamów telefonicznie w funduszu)
- 2** Zgromadź druki RMUA przekazane przez pracodawcę za ten sam okres (jeśli ich nie masz, możesz skorzystać z paska wynagrodzeń lub zwrócić się do firmy, aby podała ci, jaka była podstawa naliczania składek emerytalno-rentowych za poszczególne miesiące)
- 3** Pomnóż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za dany miesiąc (informacja o niej widnieje na druku RMUA w części IV.A, w kolumnie drugiej, wierszu drugim tabelki) przez 7,3 proc.
- 4** Porównaj wynik mnożenia z informacją o przekazanych przez ZUS składkach, która widnieje na liście przesyłanym przez OFE
- 5** Jeśli kwoty się zgadzają, nie ma powodu do niepokoju, jeśli nie trzeba złożyć reklamacji

Ponadto na formularzu trzeba podać, jakiego okresu dotyczą wątpliwości ubezpieczonego. Do formularza reklamacji można też dołączyć kopię deklaracji ZUS RMUA – zaświadczenia pracodawcy o przekazywaniu składek. Najlepiej formularz odbić na ksero i zostawiając go w ZUS, poprosić o potwierdzenie jego złożenia na kopii. ■

Jakie dokumenty należy gromadzić

[Prawa i obowiązki zatrudnionych] Samo złożenie wniosku o emeryturę nie wystarczy, aby ją otrzymać. Trzeba bowiem udokumentować wymagany okres zatrudnienia i wynagrodzenia. Dotyczy to prawie wszystkich osób, które pracowały przed 1999 rokiem.

MONIKA BUGAJ-WOJCIECHOWSKA

monika.bugaj-wojciechowska@infor.pl

Dane o przebiegu ubezpieczenia i wysokości odprowadzanych składek są gromadzone przez ZUS w stosunku do wszystkich ubezpieczonych dopiero od 1999 roku. Przed tą datą informacje te były wyjątkowo ewidencjonowane. Dotyczy to przede wszystkim osób, które były imiennie zgłaszane do ubezpieczeń i imiennie rozliczane. Takie osoby nie muszą gromadzić dokumentów o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, ZUS je bowiem sam potwierdzi.

Jeśli nie ma możliwości potwierdzenia wysokości wynagrodzeń na podstawie informacji znajdujących się w ZUS, osoba ubezpieczona musi dołączyć do wniosku o emeryturę odpowiednie dokumenty. Podstawowym środkiem dowodowym jest zaświadczenie zakładu

pracy wystawiane na formularzu ZUS Rp-7 albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca odpowiednie wpisy. Gdy dana osoba będzie otrzymywała starą emeryturę, musi udowodnić zarobki nie z całego okresu ubezpieczenia, ale z lat wskazanych do ustalenia podstawy jej wymiaru (jak ustalić podstawę wymiaru piszemy na str. A8).

Niezbędne Rp-7

W zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (ZUS Rp-7) pracodawca potwierdza dane dotyczące okresu, za jaki został wypłacony przychód, a także wysokość tego przychodu w rozbiciu na poszczególne lata oraz składniki wynagrodzenia. Dokonuje tego na podstawie zachowanej dokumentacji płacowej danego pracownika, m.in. listy płac. Jeśli pracodawca nie ma dokumentacji płacowej, może posłużyć się osobową (np. umową o pracę, świadectwem pracy).

Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury z dokumentacji zastępczej obowiązuje jednak zasada uwzględniania tylko takich składników wynagrodzenia określonego w aktach osobowych, które przysługiwały bezwarunkowo w czasie trwania zatrudnienia jako stałe składniki w określonej wysokości, np. wynagrodzenie zasadnicze, stałe dodatki określone kwotowo. Inne składniki wynagrodzenia – premie, nagrody czy dodatki, mogą być uwzględnione tylko wówczas, gdy zachowana dokumentacja wskazuje niewątpliwie na ich faktyczną wypłatę w określonej wysokości, od której została odprowadzona składka na ubezpieczenie społeczne.

Legitymacja ubezpieczeniowa

Legitymacja ubezpieczeniowa jest równoprawnym środkiem dowodowym z zaświadczeniem ZUS Rp-7, jeżeli zawiera odpowiednie wpisy dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia. Pracodawca nie powinien zatem wystawiać wspomnianego za-

DOWODY ZATRUDNIENIA

Dokumentami potwierdzającymi okres zatrudnienia są:

- pisemne zaświadczenie zakładu pracy (pracodawcy),
- świadectwo pracy lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca odpowiednie wpisy,
- wydane przez ZUS potwierdzenie,
- orzeczenie sądu,
- dowody pośrednie, takie jak: legitymacja służbowa, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym, pismo kierowane przez zakłady pracy do pracownika w czasie trwania zatrudnienia np. o powołaniu.

PRZYKŁAD: WYNAGRODZENIE W LEGITYMACJI

Nasza czytelniczka w tym roku będzie występowała o emeryturę. Jako dowód wysokości wynagrodzenia w roku 1987 chce przedstawić legitymację ubezpieczeniową. Legitymacja ta nie posiada jednak imiennej pieczętki osoby, która dokonała wpisu. Obowiązujące do 16 czerwca 1991 r. regulacje dotyczące legitymacji ubezpieczeniowych i zasad dokonywania wpisów nie zawierały warunku zamieszczenia imiennej pieczętki osoby dokonującej lub odpowiedzialnej za wpis dotyczący wynagrodzeń. Dlatego w wielu legitymacjach jest pieczęć zakładu pracy, a nie ma pieczętki imiennej osoby odpowiedzialnej za wpis (jest jej odrębny podpis i data dokonania wpisu). ZUS wyjaśnił jednak, że brak pieczętki imiennej, szczególnie w legitymacjach starszego typu, nie eliminuje wpisu o wysokości wynagrodzenia m.in. osiągniętego w 1897 r. jako środka dowodowego, jeżeli całość dokumentu oraz dokonane w nim wpisy nie budzą zastrzeżeń co do ich autentyczności.

PRZYKŁAD: DOWODY Z ARCHIWUM

Pracodawca naszego czytelnika od kilkunastu lat nie istnieje. Nie może on więc udokumentować wysokości swoich zarobków za dwa lata, niezbędnych do ustalenia podstawy wymiaru emerytury. W takiej sytuacji należy ustalić, czy jest następcą prawnym pracodawcy, a jeśli go nie będzie, trzeba odszukać jednostkę przechowującą dokumentację zlikwidowanego zakładu pracy. Archiwum sporządza wówczas kopię (lub też odpis, wyciąg, wypis, zaświadczenie) dokumentacji płacowej, a następnie osoba nim kierująca uwiarytelnia to własnym podpisem. Trzeba zapamiętać, że nie można żądać, by archiwum wydało zaświadczenie na druku ZUS Rp-7, gdyż nie jest ono do tego uprawnione.

świadczenia na podstawie wcześniejszych wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej.

Legitymacja ubezpieczeniowa powinna zawierać następujące wpisy o osiągniętych wynagrodzeniach: datę rozpoczęcia i zakończenia pracy, rodzaj wykonywanej pracy, kwotę wynagrodzenia, rok, w którym to wynagrodzenie zostało osiągnięte, pieczętą zakładu pracy, podpis oraz pieczętą pracodawcy lub upoważnionego pracownika i podpis oraz pieczętą służbową kierownika komórki finansowej lub upoważnionego pracownika.

Praca w szczególnych warunkach

Emerytura przysługująca z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze może być przyznana pod warunkiem potwierdzenia wykonywania takiej pracy. Dowodem na to jest wystawione przez zakład

ZUS wyjaśnił, że jako środki dowodowe dopuszczalne są również kserokopie dokumentów potwierdzających okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze sporządzone przez archiwa, na podstawie posiadanej przez nie pracowniczej dokumentacji osobowej.

Trzeba podkreślić, że gdy występujący z wnioskiem o przyznanie wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie przedstawi wspomnianych dokumentów, ZUS nie przyzna mu świadczenia. Od takiej decyzji można się jednak odwołać do sądu, a przed sądem dopuszczalne są wszelkie środki dowodowe – także zeznania świadków.

ZUS RMUA od płatnika

Mimo że od 1999 roku dane o przebiegu ubezpieczenia i wysokości odprowadzanych składek ewidencjonowane są na indywidualnych kontach w ZUS, ubezpieczony powinien przechowywać otrzymywane co miesiąc od płatnika jego składek informacje zawarte w przesyłanych przez niego do ZUS imiennych raportach miesięcznych.

Informacja (raport) od płatnika musi mieć formę pisemną. Wyjątek dotyczy jedynie członków służby zagranicznej wykonujących obowiązki służbowe w placówce zagranicznej, którym informacja o składkach przekazywana jest w formie elektronicznej, ale po uzgodnieniu uzyskaniu przez nich zgody.

Przechowywanie dokumentów

Przepisy obowiązujące do końca 1990 roku zobowiązywały zakłady pracy do przechowywania dokumentacji płacowej pracowników przez 12 lat. Dokumentację płacową, jako niearchiwalną, po upływie 12-letniego okresu zakłady pracy niszczyły. Nie wszystkie zakłady niszczyły jednak tę dokumentację, zachowała się więc do dziś.

Od 1 stycznia 1991 r. okres przechowywania list płac, kart zbiorczych płac oraz innej dokumentacji, na podstawie której można ustalić podstawę wymiaru emerytury, zależy od okresów przewidzianych w przepisach emerytalno-rentowych określających zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń. Archiwa państwowe od 1991 roku nie wydają zezwoleń na niszczenie dokumentacji płacowej przed upływem 50-letniego okresu przechowywania. Z obowiązującej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Spo-

ZUS RMUA – FORMULARZ POMOCNICZY

Płatnicy składek nie są zobowiązani do wykorzystania formularza ZUS RMUA. Jest to jedynie formularz pomocniczy opracowany dla ułatwienia wypełnienia omawianego obowiązku. Pracodawcy mogą opracować inny wzór informacji, ale taki, który będzie zawierał określone w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych dane. Dla ubezpieczonego najważniejsze jest zestawienie należnych składek na ubezpieczenia społeczne w podziale na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, oraz ubezpieczenie zdrowotne. Płatnik powinien uwzględnić w raporcie informacje o zasiłkach finansowanych z budżetu państwa, rodzajach i okresach przerw w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, zasiłkach oraz wynagrodzeniach z tytułu niezdolności do pracy wypłaconych na podstawie kodeksu pracy. Jeśli ubezpieczony nie pobierał żadnych świadczeń i płatnik składek nie wykazywał zasiłków lub przerw w opłacaniu składek w raporcie ZUS RSA, to w raporcie dla ubezpieczonego bloki takie nie muszą wystąpić.

lęcznych wynika obowiązek przechowywania listy płac, karty wynagrodzeń albo innych dowodów, na podstawie których następuje ustalenie podstawy wymiaru emerytury, przez okres 50 lat od dnia zakończenia przez ubezpieczonego pracy u danego płatnika.

Natomiast z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że płatnik składek zobowiązany jest przechowywać kopie deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych oraz dokumentów korygujących te dokumenty przez okres 10 lat od dnia ich przekazania do ZUS. ■

Podstawa prawna

- **Ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).**
- **Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).**
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10, poz. 49 z późn. zm.).**
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.).**

GP radzi

Czy ZUS uwzględni nowe Rp-7

Były pracodawca, do którego wystąpiłam o wypełnienie formularza ZUS Rp-7, nie uwzględnił wszystkich składników mojego wynagrodzenia. W skorygowanym zaświadczeniu wynagrodzenie za cztery kolejne lata zostało określone w prawidłowej – wyższej wysokości. Lata te wskazałam do obliczenia podstawy wymiaru emerytury. Czy ZUS uwzględni to nowe zaświadczenie?

Tak Powinna pani złożyć wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury. Podwyższone świadczenie będzie wypłacone poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do podwyższenia, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym złoży pani wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. ZUS nie będzie wypłacał wyrównania za okres wsteczny gdyż obniżenie wysokości świadczenia nie nastąpiło wskutek jego winy. To na pracodawcy spoczywa obowiązek prawidłowego wykazania wynagrodzenia osiągniętego przez pracownika w poszczególnych latach, a ZUS oblicza wysokość emerytury na podstawie tych zaświadczeń, nie kontrolując ich zgodności z dokumentacją płacową.

Podstawa prawna

- **Art. 133 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).**

Czy można pominąć lata bez składek

W tym roku będę występowała o emeryturę. Przepracowałam 26 lat, ale przez cztery nigdzie nie pracowałam. Czy przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury mogę pominąć te lata? Jeśli chciałybyśmy ustalić podstawę z dziesięciu lat, zawsze zdarzy się rok bez składek.

Tak Jeśli do podstawy wymiaru emerytury wskaże pani 20 lat wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przed rokiem złożenia wniosku, wówczas nie muszą być to lata następujące bezpośrednio po sobie. Przy wyborze takiego wariantu ustalania podstawy wymiaru emerytury nie tylko można, ale trzeba pominąć tzw. lata puste – czyli lata, w których zainteresowany nie był ubezpieczony.

Podstawa prawna

- **Art. 15 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).**

Czy zostaną uwzględnione wszystkie zarobki

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury chcę wskazać dziesięć ostatnich lat pracy zarobkowej. W związku z tym, że od pięciu lat pełnię wysoką funkcję w firmie i osiągam bardzo wysokie zarobki, liczę na nie najniższą emeryturę. Znajoma powiedziała mi jednak, że nie cała kwota moich rocznych przychodów zostanie uwzględniona. Czy takie ograniczenie nie byłoby jednak sprzeczne z prawem?

Nie Do podstawy wymiaru emerytury nie wlicza się

Archiwum

nie może wystawić zaświadczenia Rp-7, może to zrobić tylko pracodawca albo jego następca prawny

pracy świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub świadectwo pracy z odpowiednim wpisem.

W dokumentach takich pracodawca musi podać okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jej rodzaj i nazwę stanowiska pracy – ze wskazaniem odpowiedniego wykazu, pozycji rozporządzenia, jak również zarządzenia resortowego. Nazwa stanowiska pracy w szczególnych warunkach, na jakim był zatrudniony pracownik, wykazana w świadectwie musi odpowiadać nazwie wymienionej w wykazie aktu resortowego, nie może być niepełna ani podobna.

Osoby zatrudnione u prywatnych pracodawców, których nie obowiązywały zarządzenia resortowe, muszą pamiętać, że potwierdzając okresy pracy w szczególnych warunkach mogą powoływać się jedynie na rodzaje prac w szczególnych warunkach wymienione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Ważne! Raport dla ubezpieczonego (ZUS RMUA) musi zawierać datę jego sporządzenia oraz podpis płatnika składek lub osoby przez niego upoważnionej

Dział II Stara emerytura

Od czego zależy wysokość świadczenia

Osoby urodzone przed 1949 rokiem i niektóre urodzone w latach 1949–1968 otrzymują tzw. starą emeryturę. Jej wysokość uzależniona jest od wysokości podstawy wymiaru, uwzględnionego okresu składkowego i nieskładkowego oraz kwoty bazowej, obowiązującej w chwili powstania prawa do świadczenia.

MONIKA BUGAJ-WOJCIECHOWSKA
monika.bugaj-wojciechowska@infor.pl

Podstawa wymiaru emerytury to najogólniej mówiąc wyznacznik tego, ile występujący z wnioskiem

o emeryturę w danym okresie zarobił, choć z pewnymi wyjątkami. Generalną zasadą jest następująca – do podstawy wymiaru emerytury ZUS przyjmuje się przede wszystkim te składniki przychodu, wynagrodzenia lub dochodu, od których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne albo ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jednak ZUS wliczy do podstawy niektóre kwoty, mimo że nie było obowiązku opłacania od nich składek. Zostaną więc uwzględnione: wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, wypłacone na podstawie przepisów kodeksu pracy, zasiłki chorobowe, macierzyńskie, opiekuńcze, świadczenia rehabilitacyjne, zasiłki wyrównawcze, świadczenia wyrównawcze, dodatki wyrównawcze oraz wartość rekompensaty pieniężnej wypłaconej na podstawie ustawy z 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty

OKRESY SKŁADKOWE I NIESKŁADKOWE

Okresy składkowe to takie okresy aktywności zawodowej, za które były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne albo ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a także niektóre okresy, za które składka nie została opłacona, gdyż nie było takiego obowiązku. Okresy nieskładkowe to generalnie okresy braku aktywności zawodowej, za które nie zostały odprowadzone składki, m.in. okresy pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego.

niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. z 2000 r. nr 23, poz. 294). Do podstawy wymiaru emerytury wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy.

Ważne! Kwoty wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego, przysługujące po 2004 roku, są uwzględniane w podstawie wymiaru emerytury, gdy nie została przekroczona roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla danego roku

GP randy

tych składników przychodu, które przekraczają tzw. roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Mówiąc prościej, to, co osoba zarobi w danym roku kalendarzowym powyżej określonego progu (w 2007 roku tzw. roczna podstawa wynosi 78 480 zł), nie ma wpływu na wysokość emerytury. Jest to konsekwencją tego, że od przychodów ponad wspomniany limit nie są opłacane składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Dotyczy to przychodów osiągniętych po 1998 roku. Od wspomnianych zasad jest tylko jeden wyjątek. W sytuacji gdy ubezpieczony nie przekroczył w danym roku obowiązującej kwoty rocznej, a w roku następnym otrzyma wypłatę przysługującą mu za rok poprzedni, np. trzynastkę, i po jej doliczeniu okaże się, że suma przekracza roczną podstawę wymiaru składki za ten rok, nie stosuje się wspomnianego ograniczenia. Zatem przychód podlega wliczeniu do roku, za który przysługuje, mimo że została przekroczona roczna podstawa wymiaru składki. ■ **BMW**

Podstawa prawna

- Art. 15 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).
- Art. 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Czy pieniądze w ZUS są waloryzowane

Co roku otrzymuję informację o stanie konta emerytalnego w ZUS. Czy środki gromadzone tam na moją emeryturę są waloryzowane?

Tak Pieniądze gromadzone na indywidualnym koncie emerytalnym w ZUS podlegają waloryzacji. Zanim więc przejdzie pan na emeryturę, pana składki gromadzone w ZUS są sukcesywnie podnoszone, tak aby nie traciły na wartości. Waloryzacja składki przeprowadza się co roku 1 czerwca. Co ważne, w wyniku przeprowadzonej waloryzacji stan konta nie może ulec obniżeniu. Waloryzacja składki polega na pomnożeniu zgromadzonych składki przez wskaźnik waloryzacji. Ten jest ustalany w zależności od wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (inflacja) w roku poprzedzającym termin waloryzacji, a dodatkowo powiększony o realny wzrost sumy przypisu składki na ubezpieczenie emerytalne w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik waloryzacji uwzględnia więc inflację i dynamikę wpływu składki ubezpieczeniowych do ZUS. Jeśli gospodarka się rozwija, rosną pensje i coraz więcej ludzi pracuje, to składki takich wpływa do ZUS coraz więcej. Ten wzrost bierze się pod uwagę, waloryzując składki zbierane przez ubezpieczonych na emeryturę.

Czy emeryturę wypłaci i ZUS, i OFE

W 2009 roku przejdę na emeryturę według nowych zasad. Czy będę otrzymywać dwa przelewy – jeden z ZUS, a drugi z OFE?

Nie Nie jest wprawdzie jeszcze przesądzone, w jaki spo-

5 KROKÓW

JAK USTALIĆ WYSOKOŚĆ STAREJ EMERYTURY

- 1** Ustal wysokość kwoty bazowej (przeznaczaj rozdział – Jaka kwota bazowa).
- 2** Oblicz podstawę wymiaru emerytury (przeznaczaj najpierw rozdział – 10 czy z 20 lat). Należy postępować w następujący sposób:
  - oddzielnie dla każdego roku z wybranych lat kalendarzowych oblicz sumę kwot, od których zostały odprowadzone składki, oraz kwot niestanowiących podstawy wymiaru emerytury,
  - oblicz stosunek każdej z tych sum do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy – tabela z kwotami znajduje się na stronie internetowej ZUS www.zus.pl (stosunek ten trzeba wyrazić w procentach, z zaokrągleniem do setnej części procenta),
  - wylicz średnią arytmetyczną tych procentów, która stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytur (trzeba pamiętać, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250 proc.),
  - pomnóż przez ten wskaźnik kwotę bazową.
- 3** Ustal okresy składkowe i nieskładkowe z uwzględnieniem pełnych miesięcy (okresy nieskładkowe podlegają uwzględnieniu w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych).
- 4** Oblicz 1,3 proc. podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych i po 0,7 proc. podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.
- 5** Oblicz emeryturę według wzoru: wysokość emerytury = 24 proc. kwoty bazowej (tzw. część socjalna świadczenia) + po 1,3 proc. podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych + po 0,7 proc. podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.

Z 10 czy z 20 lat

Ustawodawca przewidział dwie możliwości wyboru lat, z których wynagrodzenia uwzględniane są przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia. Wyboru takiego powinien dokonać ubezpieczony przy okazji skła-

danania wniosku o emeryturę. Możliwe jest:

- wskazanie zarobków z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę bądź też
  - wskazanie zarobków z 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o emeryturę, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.
- Gdy zainteresowany w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłosił wniosek o emeryturę, pobierał przez więcej niż 10 lat zasiłek przedemerytalny, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym nabył on prawo do tego zasiłku.

Jaka kwota bazowa

Kwota bazowa jest ustalana corocznie i obowiązuje od 1 marca każdego roku kalendarzowego do końca lutego następnego roku kalendarzowego. Od 1 marca 2007 r. kwota bazowa wynosi 2059,92 zł.

Kwota bazowa, po pierwsze, decyduje o wysokości podstawy wymiaru emerytury i, po drugie, o wysokości tzw. części socjalnej emerytury (patrz instrukcja).

Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury bierze się pod uwagę kwotę bazową obowiązującą w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę. Jeśli jednak w dacie zgłoszenia wniosku osoba nie spełnia wszystkich warunków do przyznania emerytury, wówczas ZUS

uwzględni kwotę bazową obowiązującą w chwili spełnienia ostatniego z nich.

Dla kogo emerytura mieszana

Niektóre osoby urodzone po 1948 roku otrzymają w przyszłości tzw. emeryturę mieszaną, ustaloną częściowo według starych, a częściowo według nowych zasad. Warunki uzyskania takiej emerytury są następujące: osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego w latach 2009–2013, nieprzystąpienie do OFE oraz niedobranie (choćby za jeden miesiąc) emerytury obliczonej według starych zasad. Mieszany sposób obliczania emerytury będzie dotyczył tylko kobiet urodzonych w latach 1949–1953. Tylko bowiem one osiągną wiek uprawniający do emerytury – 60 lat w latach 2009–2013. Mężczyźni z wymienionego przedziału wiekowego oraz kobiety urodzone po 1953 roku powszechnego wieku emerytalny ukończą najwcześniej w 2014 roku i ZUS obliczy im emeryturę według nowych zasad. Aby obliczyć wysokość emerytury mieszanej, należy postępować w następujący sposób:

- najpierw trzeba obliczyć wysokość emerytury według starych zasad (zasady przedstawił w instrukcji),
- następnie trzeba obliczyć wysokość emerytury w myśl nowych zasad (przedstawimy je na kolejnych stronach),
- kolejny etap to ustalenie odpowiedniego procenta świadczenia obliczonego według dotychczasowych zasad i odpowiedniego emerytury obliczonej według nowych reguł (procenty zależą od roku ukończenia wieku emerytalnego),
- ostatni etap to zsumowanie obu wielkości. ■

Dział III Nowa emerytura

Jak będzie wyliczane świadczenie

Emerytura z nowego systemu emerytalnego będzie wyliczana inaczej niż obecnie. Jej wysokość będzie zależała od wielkości zgromadzonego kapitału i momentu skorzystania ze świadczenia.

BARTOSZ MARCZUK

bartosz.marczuk@infoprl

Nowym systemie emerytalnym wysokość przyszłej emerytury (zarówno pochodzącej z ZUS, jak i OFE) będzie w ujęciu pochodną operacji podzielenia kapitału zgromadzonego na emeryturę przez tzw. przeciętne dalsze trwanie życia dla osoby w danym wieku. Tę ostatnią wartość podaje GUS (prezentujemy ją poniżej). Ubezpieczeni powinni więc przestać myśleć, o tym, co obecnie wpływa na wysokość świadczenia na przykład tzw. okresach nieskładkowych. Sposób obliczenia nowej emerytury można przedstawić na wzorze jako:

Wysokość emerytury nie będzie więc już zależała od ustalonej przez ustawodawcę kwoty bazowej, współczynnika przeliczenia okresów składkowych i nieskładkowych oraz na przykład tego, jakie okresy zostaną zaliczone do okresów nieskładkowych. Na wysokość przyszłej emerytury będzie mieć wpływ wysokość zgromadzonego kapitału oraz moment opuszczenia rynku pracy.

Emerytura będzie tym wyższa, im:

- wyższy jest licznik, czyli więcej pieniędzy na koncie emerytalnym w ZUS i OFE,
- niższy mianownik, który zależy będzie od momentu przejścia na świadczenie – im zrobi się to później, tym statystycznie mniej lat do przejścia, dzięki czemu wyższe świadczenie.

PRZYKŁAD: 65-LETNI EMERYT

Jak szacuje Komisja Nadzoru Finansowego, kobieta urodzona w 1970 roku i zarabiająca obecnie średnią pensję, która przejdzie na emeryturę w wieku 60 lat, będzie mogła liczyć na świadczenie z ZUS i OFE w wysokości 1380,58 zł. Mężczyzna urodzony w tym samym roku, który przejdzie jednak na emeryturę w wieku 65 lat, będzie otrzymywał o wiele wyższe świadczenie w wysokości 2369,52 zł. To efekt zarówno tego, że mężczyźni (będzie starszy) pozostanie mniej lat do przejścia (dla 60-letniej kobiety przeciętne dalsze trwanie życia wynosi 22,65 lat, a 65-letniego mężczyzny 14,37 lat), jak również tego, że będzie on przez pięć lat dłużej aktywny zawodowo, dzięki czemu zgromadzi wyższy kapitał na emeryturę. Wyższy kapitał zostanie więc podzielony przez mniejszą liczbę lat do przejścia.

Im później, tym więcej

Obecnie moment odejścia z rynku pracy nie ma zasadniczego znaczenia dla wysokości świadczenia. Wprawdzie każdy rok pracy to dodatkowy rok składkowy, ale formuła wyliczania sta-

$$\text{Wysokość miesięcznej emerytury} = \frac{\text{wartość zgromadzonego kapitału}}{\text{przeciętne dalsze trwanie życia w miesiącach}}$$

rej emerytury (z dużym udziałem tzw. części socjalnej obliczanej jako 24 proc. kwoty bazowej) nie premiuje wyraźnie osób decydujących się na dłuższą aktywność zawodową. Ta sytuacja

Polacy wcześniej

opuszczają rynek pracy - często nie osiągając wieku emerytalnego

diametralnie zmienia się, od kiedy emerytury będą wyliczane według nowej formuły. Na wysokość przyszłego świadczenia będzie mieć bowiem wpływ moment odejścia z rynku pracy. Im szybciej zakończona kariera zawodowa, tym niższa emerytura.

Będzie tak, ponieważ:

- im szybciej ktoś skorzysta się ze świadczenia, tym więcej statystycznie pozostanie lat do przeżycia, więc kapitał zgromadzony w OFE i ZUS będzie dzielony przez więcej lat,

■ im szybciej ktoś skorzysta się ze świadczenia, tym mniej pieniędzy uda się zgromadzić na emeryturę - każdy rok dodatkowego oszczędzania to więcej składek na kontakach emerytalnych i szansa na dodatkowe zyski, jakie wypracuje OFE.

Różnią się dwa wskaźniki mówiące o momencie odejścia z rynku pracy - efektywny i ustawowy wiek emerytalny. Pierwszy jest faktycznym momentem wycofania się osoby z rynku pracy i przejścia na emeryturę. Zależy przede wszystkim od istnienia i liczebności przywilejów emerytalnych. Im jest ich więcej, tym jest niższy. W Polsce efektywny wiek odejścia z rynku pracy należy do jednych z najniższych na świecie. Obecnie Polacy bardzo szybko opuszczają rynek pracy i przechodzą na emeryturę. Jak podaje ZUS, średni wiek emerytalny kobiet wynosi 56 lat, a mężczyzn 58,4 lata. Oznacza to, że Polki przechodzą na emeryturę na cztery lata przed uzyskaniem wieku emerytalnego, a mężczyźni prawie siedem lat. Zaledwie 13,1 proc. Polek przechodzi na emeryturę po osiągnięciu 60 lat.

Drugi wskaźnik, tj. ustawowy wiek emerytalny, opisuje zdefiniowany w przepisach wiek uprawniający do emerytury. W Polsce wynosi on 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn. Podobnie jak wiek efektywny w Polsce należy on do niskich. Z krajów UE tylko w Austrii, na Litwie i we Francji jest tak niski jak w Polsce, choć na przykład we Francji, aby przejść w tym wieku na emeryturę, trzeba przepracować minimum 40 lat. Wszędzie indziej wiek emerytalny jest równy dla obojga płci i wynosi od 62 lat na Łotwie, Słowacji i Węgrzech do 67 lat w Niemczech.

Należy się spodziewać, że wraz z wygasającymi przywilejami emerytalnymi efektywny wiek emerytalny będzie się podnosił. Na decyzję o póź-

PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA

Rok	Ile lat pozostaje do przeżycia	
	życia	mężczyźnie
60	17,51	22,65
61	16,86	21,82
62	16,22	21,00
63	15,59	20,18
64	14,97	19,37
65	14,37	18,56
66	13,78	17,77
67	13,20	16,98
68	12,63	16,20
69	12,08	15,43
70	11,54	14,68
71	11,00	13,94
72	10,48	13,22
73	9,98	12,51
74	9,48	11,82
75	9,01	11,15

Źródło: GUS

PRZYKŁAD: 60-LETNIA EMERYTKA

Kobieta, która zgromadziła w OFE 400 tys. zł, jeśli przejdzie na emeryturę w wieku 60 lat (pod warunkiem zastosowania tablicy trwania życia odrębnej dla płci) otrzyma miesięcznie 1471 zł (GUS podaje, że w tym wieku kobieta żyje jeszcze 22,65 roku). Jeśli zrobiłaby to w wieku 64 lat (nawet gdyby w tym czasie w ogóle nie zarabiała), otrzymałaby 1720,8 zł, bo jej kapitał na emeryturę będzie dzielony przez mniejszą liczbę lat (w tym wieku kobieta statystycznie żyje 19,37 lat). Jeśli natomiast taka kobieta w wyniku dalszej pracy i pomnażania przez OFE pieniędzy przez kolejne 4 lata zgromadzi o 100 tys. zł więcej (500 tys. zł), otrzyma w wieku 64 lat 2151,1 zł.

niejszym przejściu na emeryturę będzie też wpływać to, że ubezpieczeni orientują się, iż dłuższe pozostawanie na rynku pracy pozwoli im uzyskać wyższą emeryturę. ■

GP radzi

sób będą wypłacane emerytury z pieniędzy zgromadzonych w OFE, ale wszyscy - zarówno eksperci, jak i politycy - zgadzają się co do tego, że pieniądze powinny dostarczyć do domu lub na konto przyszłego emeryta ZUS. Po to, aby nie było sytuacji, że będzie on otrzymywał dwa przelewy - jeden z OFE, drugi z ZUS. Ponadto, taki sposób wypłaty świadczeń pozwoli ZUS-owi na sprawdzenie, czy ubezpieczony ma z dwóch filarów wystarczającą kwotę świadczenia i czy nie trzeba będzie do niej dopłacać ze względu na nieosiągnięcie przez niego emerytury minimalnej.

Czy można wybrać część środków z OFE

Znalazłem się w tragicznej sytuacji życiowej i chciałbym skorzystać z części środków zgromadzonych na emeryturze w OFE. Czy mogę wystąpić do funduszu z prośbą o taką wypłatę?

Nie Klient OFE może dysponować środkami zgromadzonymi w OFE tylko w ten sposób, że wykupi za nie w momencie osiągnięcia wieku emerytalnego jakieś świadczenie. Nie może więc pan zażyczyć sobie, aby OFE wypłaciło panu część pieniędzy zgromadzonych na emeryturę. Trzeba jednak zaznaczyć, że klient funduszu może dysponować nie tylko w ten sposób środkami zgromadzonymi w OFE. Może wskazać osoby uposażone do wypłaty środków w razie jego śmierci przed osiągnięciem wieku emerytalnego lub przenieść je do innego OFE.

Czy pieniądze w OFE są waloryzowane

Jestem członkiem OFE i za każdym razem, gdy otrzymuję informację o stanie konta widzę, że jest tam coraz więcej pieniędzy. Czy pieniądze w OFE są waloryzowane?

Nie Pieniądze, które są wpłacane do funduszy, nie są waloryzowane jak kapitał w ZUS. Te środki są jednak inwestowane na rynku kapitałowym. To właśnie z inwestycji biorą się wzrosty kapitału, jakie obserwuje pan na swoim koncie. Do tej pory, od startu reformy emerytalnej, fundusze dość dobrze radzą sobie z pomnażaniem środków przyszłych emerytów. Z danych resortu pracy wynika, że te osoby, które zapisały się do funduszy, dokonały lepszego wyboru niż te, które pozostały wyłącznie w ZUS.

Czy pieniądze w OFE można dziedziczyć

Mam dwoje dorastających dzieci i zastanawiam się, czy jak przejdę na emeryturę, ale szybko umrę, to moje dzieci otrzymają po mnie pieniądze, które zgromadziłem w OFE i nie wykorzystałem na świadczenie?

Nie Po przejściu na emeryturę nie będzie możliwości dziedziczenia pieniędzy zgromadzo-

Emerytura zależna od płci i zarobków

[Nowa emerytura] Na wysokość nowej emerytury będzie też wpływać zastosowanie tzw. uśrednionych lub odrębnych dla obojga płci tablic trwania życia. Nie bez znaczenia będzie również wartość kapitału zgromadzonego w ZUS i OFE. Zależy on głównie od wysokości osiąganych dochodów.

BARTOSZ MARCZUK
bartosz.marczuk@infor.pl

Wysokość przyszłej emerytury będzie też zależeć od mechanizmu jej obliczania, tj. czy zostaną zastosowane uśrednione czy odrębne dla

obojga płci tablice dalszego trwania życia.

Tablice trwania życia

W pierwszym przypadku emerytura jest wyliczana na podstawie uśrednionego dla obojga płci dalszego trwania życia. Oznacza to, że kobiety, które statystycznie żyją dłużej, mają obniżoną emeryturę na podstawie niższej niż wynika to z danych GUS wartości. W takim przypadku ich emerytury będą więc wyższe niż wynika to z podzielenia zgromadzonego kapitału emerytalnego przez dalsze trwania życia odrębne dla obojga płci. Odbędzie się to jednak kosztem obniżenia emerytur mężczyzn, co zakłóci częściowo adekwatność nowego systemu emerytalnego opierającego się na zasadzie, że ubezpieczony otrzymuje w formie świadczenia dokładnie tyle, ile uzbierał w czasie swojej aktywności zawodowej. Takie rozwiązanie będzie dystrybuować pieniądze od mężczyzn do kobiet.

W drugim przypadku - przy zastosowaniu odrębnych tablic - istnieje ryzyko, że emerytury kobiet będą zdecydowanie niższe niż mężczyzn. Stanie się tak ze względu na to, że kobiety szybciej będą opuszczać rynek pracy i zazwyczaj gromadzą mniejszy kapitał na emeryturę (niższe zarobki, więcej przerw w pracy z tytułu wychowywania dzieci, generalnie niższa aktywność zawodowa kobiet). Ten niższy kapitał (niższy licznik) byłby więc dzielony przez większą liczbę lat (większy mianownik).

Wysokie zarobki

Na wysokość przyszłej emerytury w oczywisty sposób wpływa wysokość zgromadzonego w I i II filarze kapitału

PRZYKŁAD: KAPITAŁ KOBIETY

Kobieta, która ma 60 lat statystycznie żyje 22,65 lat. Mężczyzna w tym wieku żyje 17,51 lat. Jeśli zostaną zastosowane odrębne tablice trwania życia to kapitał, jaki zgromadzi na emeryturę kobieta, zostanie podzielony przez 271,8 miesięcy (22,65 lat x 12 miesięcy). Jeśli natomiast zostaną zastosowane ujedynoliczone dla płci tablice trwania życia, to kapitał na emeryturę zostanie podzielony przez 20,08 lat (240,96 miesięcy). Stanie się tak, bo uśredniony dla obojga płci wiek dalszego trwania życia wynosi właśnie 20,08 lat (22,65 lat + 17,51 lat/2).

PRZYKŁAD: KAPITAŁ MĘŻCZYZNY

Mężczyzna zgromadził na swoją emeryturę w OFE 350 tys. zł. Przejdzie na emeryturę w wieku 65 lat. Jeśli zostaną zastosowane odrębne dla obojga płci tablice trwania życia jego kapitał będzie dzielony przez pozostałe statystycznie do przeżycia 14,37 lat. Oznaczałoby to, że jego miesięczna emerytura wyniosłaby 2029,7 zł (350 tys./172,44 miesięcy). Jeśli natomiast zostaną zastosowane uśrednione tablice trwania życia, kapitał zgromadzony przez niego na emeryturę zostanie podzielony przez wyższą wartość 16,46 lat (kobieta w wieku 65 lat żyje statystycznie 18,56 lat). W taki przykład jego miesięczna emerytura będzie niższa i wyniesie 1771,43 zł (350 tys./197,58 miesięcy).

(wartość licznika z naszego wzoru). Pochodzi on głównie ze składek odprowadzanych z tytułu wynagrodzeń lub prowadzonej działalności gospodarczej - im ktoś więcej zarabia lub odpro-

PRZYCHÓD BEZ SKŁADEK

Lata	Kwota rocznego przychodu, od którego nie są odprowadzane składki emerytalne i rentowe (w zł)
1999	50 375,22
2000	54 780,00
2001	62 940,00
2002	64 620,00
2003	65 850,00
2004	68 700,00
2005	72 690,00
2006	73 560,00
2007	78 480,00

Ważne! Kwestia używania uśrednionych tablic jest rozstrzygnięta, jeśli chodzi o emerytury wyliczane przez ZUS, a pieniądze zgromadzone w I filarze. Ustawa stanowi, że będą one uśrednione dla obojga płci. Wciąż nie wiadomo natomiast, jak będą obliczane emerytury za środki, które ubezpieczeni gromadzą obecnie w OFE

GP radi

nych w OFE. Co ważne, nikt nigdy nie zakładał, że będzie taka możliwość. Pieniądże w OFE są i miały być dziedziną tylko do czasu przejścia na emeryturę. W momencie skorzystania ze świadczenia klient OFE, tacy jak pan, przekazują środki z II filara do instytucji, w której nabywa dożywotnie świadczenie. Nie ma więc już indywidualnego rachunku z kapitałem, a za pieniądze kupuje prawo do świadczenia. Gdy taki klient umiera, wygasa zobowiązanie nakazujące instytucji wypłacanie emerytury. Nie ma też ona obowiązku wypłacania żadnych pieniędzy jego spadkobiercom. To tak jakby pan za odłożone w banku pieniądze kupował w firmie ubezpieczeniowej prawo do tzw. dożywotniej renty. Do momentu skorzystania ze świadczenia pana bliscy dziedziczą kapitał z lokaty, od czasu przejścia na rentę już nie. Pieniądże, które trafiają do instytucji wypłacającej emeryturę, są przez jej aktuarzystów kalkulowane tak, aby sfinansować dożywotnie świadczenie ustalone według przewidywanej dalszej długości trwania życia. Jeśli ktoś żyje dłużej, mimo że nie zgromadził odpowiednich środków do sfinansowania świadczenia, będzie je otrzymywał. Prawda jest więc taka, że z pieniędzy osób żyjących krócej są finansowane świadczenia tych, którzy żyją dłużej.

Czy można wypisać się z OFE

Urodziłam się w 1953 roku i jestem członkiem OFE, ale będę chciała przejść w przyszłym roku na emeryturę. Słyszałam, że ZUS mi jej nie przysła, jeśli będę członkiem funduszu. Czy będę mogła się z niego wycofać?

Tak Dla takich osób jak pani istnieje możliwość wypisania się z OFE, jeśli przynależność do funduszu jest jedyną przeszkodą uniemożliwiającą skorzystanie z emerytury. Nie będzie musiała pani indywidualnie ubiegać się o unieważnienie umowy z OFE. Wystarczy, że złoży pani do ZUS wniosek o przyznanie emerytury i wniosek o przekazanie pieniędzy zgromadzonych na pani rachunku w OFE do budżetu państwa. Jeśli ZUS uzna, że jedyną przeszkodą do skorzystania z emerytury jest przynależność do OFE, przysła pani emeryturę z datą złożenia wniosku, a umowa z funduszem emerytalnym stanie się nieważna z mocy prawa.

Czy można zmienić OFE

Jestem członkiem jednego z funduszy, który niezbyt dobrze radzi sobie z inwestowaniem. Czy mogę zmienić ten fundusz?

Tak Klient OFE, który jest z jakichś powodów niezadowolony z członkostwa w funduszu, ma prawo zmienić go na inny. Jeśli jednak zrobi to przed upływem dwuletniego stażu członkowskiego, z własnych pieniędzy musi zapłacić za zmianę na rzecz dotychczasowego funduszu. W pierwszym roku członkostwa wynosi ona 160 zł, w drugim 80 zł. Im dłużej ktoś należy do funduszu, tym mniej płaci. OFE ma obowiązek poinformować swojego klienta, który chce przystąpić do innego funduszu emerytalnego, o wysokości opłaty pobieranej przez PTE z tytułu wypłaty transferowej. Ponieważ klient OFE musi zapła-

wadza składek, tym wyższy kapitał zgromadzi na emeryturę. Składka emerytalna wynosi 19,52 proc. tzw. podstawy wymiaru (dla pracownika jest to zazwyczaj jego pensja brutto, dla osoby prowadzącej działalność podstawą naliczania składek na ubezpieczenie społeczne), z czego 12,22 proc. trafia na konto do ZUS, a 7,3 proc. na konto do OFE.

Trzeba wiedzieć, że zależność ta – im więcej się zarabia, tym więcej trafia na konta emerytalne – działa w ograniczonym sposób. Dla osób zarabiających powyżej 250 proc. średniej płacy nie ma tak istotnego zastosowania, bo po przekroczeniu tego pułapu składki emerytalne nie są odprowadzane. Dlatego osoby takie będą mieć emeryturę stosunkowo niskie w porównaniu ze swoimi zarobkami. Nie oznacza to jednak, że będą one niskie w stosunku do przeciętnej pensji wypłacanej w okresie ukończenia przez te osoby aktywności zawodowej.

Kapitał początkowy

Oprócz kapitału gromadzonego po 1999 roku na kontach w ZUS i OFE na wartość emerytury będzie też wpływać wysokość tzw. kapitału początkowego. Jest on szczególnie istotny dla tych, których większość życia zawodowego przypada na okres przed 1999 rokiem.

Kapitału początkowego nie wylicza się osobom urodzonym przed 1949 rokiem. Ich emerytura jest bowiem ustalana po udowodnieniu odpowiednio długiego okresu składkowego i nieskładkowego oraz na podstawie osiąganego wynagrodzenia, od którego opłacono składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Jednak dla osób urodzonych po 1948 roku (poza wyjątkami), które warunki do emerytury spełnią po 2007 roku, ZUS obliczy emeryturę według nowych zasad. Prawo do tej emerytury nie będzie uzależnione od długości przebytych okresów ubezpieczenia. Wysokość nowej emerytury będzie bowiem zależała od kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne zaewidencjonowanych w ZUS po 1998 roku na indywidualnym koncie ubezpieczonego oraz od kwoty kapitału początkowego. Emerytura obliczana będzie przez podzielenie zwaloryzowanej kwoty kapitału początkowego i zwaloryzowanych składek na ubezpieczenia emerytalne, przez średnie dalsze trwanie życia.

W skrajnym przypadku podstawą obliczenia emerytury może być więc wyłącznie kwota kapitału początkowego (jeżeli osoba nie pozostawała

w ubezpieczeniu po 1998 roku) albo wyłącznie kwota składek na ubezpieczenie emerytalne (jeżeli nie ma ona obliczonego kapitału początkowego na przykład z powodu niepozostawania w ubezpieczeniu przed 1999 rokiem albo nieprzedłożenia dokumentów wymaganych do ustalenia kapitału początkowego). Najczęściej jednak w najbliższej przyszłości emerytury będą obliczane na podstawie zarówno kwoty kapitału początkowego, jak i składek zaksięgowanych w ZUS od 1999 roku.

Od 1999 roku ZUS ewidencjonuje bowiem składki na ubezpieczenia emerytalne każdej osobie podlegającej ubezpieczeniom społecznym na indywidualnym koncie. Taka ewidencja składek pozwoli ZUS na ustalenie emerytury, bez konieczności gromadzenia przez wnioskodawcę dokumentacji potwierdzającej okresy zatrudnienia i opłacania składek po 1998 rokiem. Jednak przed 1999 rokiem ZUS nie był zobowiązany do prowadzenia takich indywidualnych kont ubezpieczonych. Dlatego właśnie osobom urodzonym po 1948 roku za okresy pracy (ubezpieczenia) przypadające przed 1999 rokiem) odtworzona zostanie teoretyczna składka na ubezpieczenie społeczne przez obliczenie kapitału początkowego.

Kwota kapitału początkowego obliczona na dzień 1 stycznia 1999 r. jest zapisywana – tak jak kwota składek na ubezpieczenie emerytalne – na indywidualnym koncie ubezpieczonego.

Teoretyczne odtworzenie składek na ubezpieczenia społeczne następuje przez:

- obliczenie hipotetycznej emerytury według obecnych zasad, jaką ubezpieczony otrzymałby w dniu 1 stycznia 1999 r., za przebyte przed 1999 rokiem okresy składkowe i nieskładkowe, a następnie

- pomnożenie kwoty hipotetycznej emerytury przez średnie dalsze trwanie życia (kobiet i mężczyzn) w wieku 62 lat, ustalone na dzień 1 stycznia 1999 r.

Wyliczona w ten sposób kwota stanowi wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r.

Osoby, którym ZUS wyliczy kapitał początkowy, przy składaniu wniosku o emeryturę nie będą ponownie przekazywały dokumentów potwierdzających okresy składkowe i nieskładkowe sprzed 1999 roku, jak też wysokość osiąganego wynagrodzenia. ZUS bowiem będzie posiadał wszystkie dane niezbędne do obliczenia emerytury. ■

Kiedy składki, kiedy zyski

[Nowa emerytura] Na wysokość gromadzonego w ZUS i OFE kapitału wpływają też tzw. tytuły do ubezpieczeń. To ustalone przez ustawodawcę okresy, za które są odprowadzane składki emerytalne. Co ważne, zgromadzony kapitał podlega waloryzacji.

BARTOSZ MARCZUK
bartosz.marczuk@infoprl

Różne podmioty i instytucje mają obowiązek finansowania składek emerytalnych i rentowych, gdy dana

osoba nie pracuje (powoduje to podniesienie licznika).

Finansowanie składek

Uprawione są do niej na przykład osoby na urlopach wychowawczych czy macierzyńskich. Podobnie jest na przykład z osobami otrzymującymi zasiłek dla bezrobotnych, korzystających ze świadczenia pielęgnacyjnego i odbywających służbę wojskową.

Zasada ta działa także w drugą stronę. Istnieją okresy, kiedy na przykład pracownik pozostaje formalnie w stosunku pracy, ale nie ma za ten okres finansowanych składek emerytalnych. Nie są one doprowadzane, gdy pracownik przebywa na przykład na zwolnieniu lekarskim czy bezpłatnym urlopie.

Te przepisy są szczególnie istotne zwłaszcza dla kobiet, które częściej niż mężczyźni mają przerwy w pracy zawodowej – częściej poświęcają się na przykład wychowywaniu dzieci. Najczęściej to kobiety korzystają z urlopu wychowawczego. Obecnie za ten okres składki emerytalne są bardzo niskie. Podstawa ich naliczania wynosi 420 zł. Dlatego rząd zaproponował, aby od

PRZYKŁAD: 5 TYS. ZŁ PENSIJ KOBIECY

Jak szacuje KNF Kobieta urodzona w 1950 roku, która rozpoczęła pracę w wieku 25 lat i zarabia obecnie 5 tys. zł brutto miesięcznie, otrzyma emeryturę w wysokości 1887,20 zł. 1703,88 zł będzie pochodzić z ZUS (wartość samego kapitału początkowego takiej osoby wyniesie ponad 238 tys. zł), a 183,32 zł z zakładu emerytalnego, który wypłaci świadczenie za pieniądze zgromadzone w OFE. Tzw. stopa zastąpienia (relacja ostatniej pensji do pierwszej emerytury) wyniesie 49,06 proc., a jej wysokość w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia – 106,88 proc.

PRZYKŁAD: 2,5 TYS. ZŁ KOBIECY

Jak szacuje KNF, kobieta urodzona w 1950 roku, która rozpoczęła pracę w wieku 25 lat i zarabia obecnie 2,5 tys. zł brutto miesięcznie, otrzyma emeryturę w wysokości 1133,44 zł. 1038,27 zł będzie pochodzić z ZUS (wartość kapitału początkowego wyniesie 147,4 tys. zł), a 95,17 zł z zakładu emerytalnego, który wypłaci świadczenie za pieniądze zgromadzone w OFE. Tzw. stopa zastąpienia (relacja ostatniej pensji do pierwszej emerytury) wyniesie 56,16 proc., a jej wysokość w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia – 64,19 proc.

PRZYKŁAD: 5 TYS. ZŁ MĘŻCZYZNY

Jak szacuje KNF, mężczyzna urodzony w 1970 roku, który rozpoczął pracę w wieku 25 lat i zarabia obecnie 5 tys. zł brutto miesięcznie, otrzyma emeryturę w wysokości 4522,90 zł. 2375,52 zł będzie pochodzić z ZUS, a 2147,38 zł z zakładu emerytalnego, który wypłaci świadczenie za pieniądze zgromadzone w OFE. Tzw. stopa zastąpienia (relacja ostatniej pensji do pierwszej emerytury) wyniesie dla takiego mężczyzny 62,27 proc., a wysokość świadczenia w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia – 138,16 proc.

PRZYKŁAD: WIĘKSZOŚĆ EMERYTURY Z I FILARA

Jak szacuje KNF, kobieta urodzona w 1960 roku, która rozpoczęła pracę w 1980 roku i zarabia obecnie 1500 zł, po przejściu na emeryturę w wieku 60 lat może liczyć na świadczenie w wysokości 984,69 zł. Zdecydowana większość jej emerytury będzie pochodzić z I filara (821,8 zł). Na wysokość tego świadczenia będzie miał istotny wpływ wartość kapitału początkowego zgromadzonego przez ubezpieczoną, bo znaczna część jej aktywności zawodowej przypadła przed 1999 rokiem. KNF szacuje, że kapitał ten wyniesie 84,2 tys. zł.

PRZYKŁAD: NA ZWOLNIENIU LEKARSKIM

Członek OFE otrzymał z funduszu informację o składkach i stwierdził, że na jego koncie w II filarze jest zaksięgowana niższa niż zazwyczaj składka za grudzień ubiegłego roku, a za styczeń w ogóle nie ma składek. Połowę grudnia i cały styczeń osoba ta przebywała jednak na zwolnieniu lekarskim. W związku z tym nie ma powodu do niepokoju. Ponieważ składki na emeryturę nie są odprowadzane za okres przebywania na zwolnieniu lekarskim, stąd niższa niż zazwyczaj składka za grudzień (za połowę grudnia, kiedy była w pracy) i brak składek za styczeń.

PRZYKŁAD: NA URLOPIE BEZPŁATNYM

Ubezpieczony otrzymał z ZUS informację o składkach i zauważył, że na jego koncie nie ma pieniędzy za okres czerwiec-grudzień 2005 r. Ponieważ pracownik przebywał w tym czasie na bezpłatnym urlopie, nie ma powodu do niepokoju. Za ten okres jego pracodawca nie ma obowiązku odprowadzania składek emerytalnych do ZUS, w związku z tym nie pojawi się też w jego funduszu emerytalnym.

PRZYKŁAD: NA URLOPIE WYCHOWAWCZYM

Pracownica cały ubiegły rok przebywała na urlopie wychowawczym. Za osobę przebywającą na takim urlopie składkę emerytalno-rentową ma obowiązek finansować budżet państwa. Podstawą jej naliczenia jest kwota świadczenia pielęgnacyjnego, które wynosi 420 zł. Na konto członka OFE powinno więc wpływać 30,66 zł miesięcznie (420 x 7,3 proc. = 30,66 zł), a do ZUS 51,32 zł miesięcznie (420 zł x 12,22 proc. = 51,32 zł). Łącznie na emeryturę takiej osoby budżet państwa płaci miesięcznie prawie 82 zł.

WALORYZACJA SKŁADEK W ZUS

Lata	Wskaźnik waloryzacji (w proc.)
2000	112,72
2001	106,68
2002	101,90
2003	102,00
2004	103,63
2005	105,55

2010 roku podstawa ta wyniosła docelowo tyle co średnie wynagrodzenie. W latach 2008-2009 ma ona wynieść

Waloryzacja składek

odprowadzanych do ZUS odbywa się co roku w czerwcu

kwotę minimalnego wynagrodzenia. Takie rozwiązanie ma zapobiegać niskim emeryturom kobiet w przyszłości.

Waloryzacja kapitału

Kapitał gromadzony na indywidualnym koncie emerytalnym w ZUS podlega waloryzacji. Oznacza to, że zanim ubezpieczeni przejdą na emeryturę, ich składki gromadzone w ZUS są sukcesywnie podnoszone, tak aby nie traciły na wartości. Waloryzację składek przeprowadza się co roku (1 czerwca),

poczynając od waloryzacji za 2000 rok. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji stan konta nie może ulec obniżeniu. Waloryzacji podlega kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia roku, za który jest ona przeprowadzana, powiększona o kwoty z tytułu przeprowadzonych poprzednio waloryzacji. Waloryzacja składek polega na pomnożeniu zgromadzonych składek przez wskaźnik waloryzacji.

Wskaźnik ten jest równy wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji, który jest powiększony o realny wzrost sumy przepisu składek na ubezpieczenie emerytalne w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do roku poprzedniego. Oznacza to, że wskaźnik waloryzacji uwzględnia inflację oraz dynamikę wpływu do ZUS składek ubezpieczeniowych. Jeśli gospodarka się rozwija, rosną pensje i coraz więcej ludzi pracuje, to składek takich wpływa do ZUS coraz więcej. Ten wzrost bierze się pod uwagę, waloryzując składki zbierane przez ubezpieczonych na emeryturę.

Może się jednak zdarzyć, że składek w ZUS jest coraz mniej (dekoniunktura gospodarcza, malejąca liczba pracowników, malejące pensje). W takiej sytuacji ustawodawca zastrzegł, że

INWESTYCJE I PROWIZJE FUNDUSZY

Wysokość przyszłej emerytury będzie zależała od wartości kapitału emerytalnego zgromadzonego w OFE. Zależy on od umiejętności inwestycyjnych zarządzających funduszami i wysokości opłat, jakie pobierają fundusze. Dlatego trzeba sprawdzić, jak radzi sobie OFE. Oficjalne informacje na ten temat ogłasza dwa razy w roku (na koniec marca i września) Komisja Nadzoru Finansowego. Oblicza ona, jaka była tzw. stopa zwrotu funduszy za okres trzech ostatnich lat. Na wartość zgromadzonego kapitału w OFE ma też wpływ wysokość prowizji pobieranych przez fundusze od klientów oraz opłat z tytułu zarządzania gromadzonymi przez OFE aktywami. Im więcej pieniędzy jako swoje wynagrodzenie zabiera fundusz, tym mniej zostaje na koncie przyszłego emeryta. Opłaty te zostały ustawowo ograniczone od kwietnia 2004 r. Maksymalny pułap prowizji, jaką OFE pobierają od swoich członków od wpływających składek, do końca 2010 roku nie może przekroczyć 7 proc. W 2011 roku granica ta zostanie obniżona do 6,125 proc., w 2012 roku do 5,25 proc., w 2013 roku do 4,375 proc., a docelowo od 2014 roku prowizje nie będą mogły przekroczyć 3,5 proc.

wskaźnik waloryzacji składek nie może być niższy niż wskaźnik cen towarów i usług w roku poprzedzającym termin waloryzacji. ■

GP radzi

cić za zmianę z własnej kieszeni, PTE ma też obowiązek wskazać mu rachunek bankowy, na który ma on przekazać opłatę. Jednak stary fundusz wypuści pana dopiero wtedy (o ile należy pan do funduszu krócej niż dwa lata), gdy opłata wpłynie na wskazany rachunek do siódmego dnia miesiąca, w którym jest dokonywana tzw. wypłata transferowa, czyli w lutym, maju, sierpniu, listopadzie. Aby dokonać zmiany funduszu, musi pan zrobić dwie rzeczy: po pierwsze, podpisać umowę z nowym funduszem do 25 dnia poprzedzającego miesiąc wypłaty transferowej, aby została zgłoszona w najbliższej sesji transferowej. Jeśli termin nie będzie zachowany, umowa będzie czekała do następnego transferu. W praktyce wystarczy, że zadzwoń pan na infolinię OFE, do którego chce się pan przenieść, i tam uzyskać informacje, jak podpisać nową umowę (zazwyczaj OFE wysyła do osoby chcącej do niego przystąpić swojego agenta, można to też zrobić rub w internecie). Druga rzecz to zawiadomienie (na odpowiednim formularzu) dotychczasowego funduszu o chęci rozwiązania umowy. W praktyce taki formularz dostarcza zazwyczaj agent nowego OFE i często to on wysyła go do dotychczasowego OFE. Aby zawiadomienie było skuteczne, należy je wypełnić i przelać listem lub doręczyć osobiście niezwłocznie po podpisaniu umowy z nowym OFE.

Dział IV

Po zmianie przepisów

Waloryzacja, obniżka składki, wyrównania

Świadczenia dla prawie 10 mln osób będą podwyższone co roku. Podwyżka, oprócz inflacji, uwzględni też 20 proc. wzrostu płac. Ponadto zostanie obniżona składka rentowa, a osoby urodzone po 1929 roku otrzymają wyrównanie świadczeń przyznanych z zaniżoną kwotą bazową.

BARTOSZ MARCZUK

bartoszm.marczuk@infop.pl

Sejm zmienił ustawę przewidującą zmianę sposobu waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych. Dotyczy to nie tylko emerytów i rencistów ZUS (tych jest 7,3 mln), ale też innych osób otrzymujących świadczenia podwyższone tak jak emerytury i renty z Zakładu (np. świadczenia przedemerytalne, renty socjalne) oraz świadczeniobiorców Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i organów rentowych tzw. służb mundurowych. W sumie 9,8 mln osób.

Marcowe waloryzacje świadczeń

Nowelizacja ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.) przewiduje, że waloryzacja ma być przeprowadzana co roku w marcu. Jej wskaźnik, który decyduje o wysokości podwyżki, ma uwzględniać nie tylko wzrost cen, ale także co najmniej 20 proc. realnego wzrostu płac. Ponadto w ramach negocjacji w Komisji Trójstronnej wskaźnik ten może ulec zwiększeniu o dodatkową część wzrostu płac (ponad zapisane w ustawie minimum).

Emeryci i renciści mogą więc liczyć, że w marcu 2008 r. otrzymają podwyżkę wynoszącą około 5 proc. Wskaźnik uwzględni wzrost cen i część wzrostu płac z lat 2006-2007. Przeciętny emeryt otrzyma od marca 2008 r. podwyżkę wynoszącą około 65 zł brutto miesięcznie. Przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy wzrośnie o około 50 zł, a renta rodzinna o około 55 zł.

Według dotychczasowych przepisów waloryzacja odbywa się wtedy, gdy od ostatniej podwyżki wskaźnik inflacji przekroczy 5 proc. (nie rzadziej niż raz na trzy lata). Ponieważ inflacja w 2006

roku wyniosła 1,4 proc. (dla gospodarstw emerytów i rencistów), a zgodnie z szacunkami w tym roku wyniesie około 2 proc. – łącznie w latach 2006-2007 nie przekroczy 5 proc. A to oznacza, że następna podwyżka odbyłaby się w 2009 roku.

Niższa składka rentowa

Przyznawane od marca 2008 r. emerytury i renty będą wyższe niż dotychczas. Dzięki obniżce składki rentowej zwiększy się kwota bazowa, która ma istotny wpływ na wysokość świadczeń.

Kwota bazowa ma bardzo istotny wpływ na wysokość świadczeń. Po pierwsze, decyduje o wysokości tzw. części socjalnej emerytury. Jej wartość to 24 proc. kwoty bazowej. To pierwszy składnik świadczenia, wynoszący obecnie prawie 500 zł.

Po drugie, wysokość kwoty bazowej decyduje o wysokości tzw. podstawy wymiaru świadczenia. ZUS wylicza ją, mnożąc obliczony wcześniej wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury (czyli stosunek wyrobków wnioskodawcy w wybranych przez niego latach do przeciętnych wynagrodzeń w tych latach) przez tę kwotę.

Kwota ta zależy od poziomu wynagrodzeń w poprzednim roku i jest ogłaszana przez GUS w lutym (obowiązując od marca każdego roku). Jej wysokość jest obliczana w ten sposób, że od kwoty średniego wynagrodzenia odejmujemy się potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalną, rentową i chorobową). Ponieważ w tym roku od lipca zostały obniżone składki rentowe opłacane przez ubezpieczonych (ich wysokość spadła z 13 proc. do 10 proc.), trzeba się spodziewać, że podana w lutym przyszłego roku i obowiązująca od marca kwota bazowa będzie wyższa niż wynikałoby to tylko i wyłącznie ze wzrostu wynagrodzeń. Dla osób, które wybierają się niedługo na emeryturę, jest to ważna informacja, bo składając wniosek do ZUS do końca lutego będą miały obliczone świadczenie z niższą kwotą bazową.

Krócej ze starym portfelem

Osoby urodzone po 1929 roku, którzy ZUS przyznał w latach 90. świadczenia z zaniżoną kwotą bazową, będą miały jednorazowo, w marcu 2008 r., wyrównane świadczenia.

ZUS wyrównuje obecnie emerytury i renty przyznane z zaniżoną kwotą bazową. Problem starego portfela powstał w latach 90. Jest konsekwencją tego, że w latach 1993-1998 obowiązywała różna, niższa jednak niż 100 proc. przeciętnego wynagrodzenia, kwota bazowa. Spowodowało to, że dwie osoby o dołknie takim samym stażu pracy i uzyskiwanym w jej trakcie wynagrodzeniu mają różną wysokość emerytury lub renty – w zależności od momentu zakończenia swojej kariery zawodowej.

W pierwszej kolejności podwyżki świadczeń otrzymały osoby pobierające świadczenia ze starego portfela, urodzo-

W marcu 2008 r.

emeryci i renciści powinni liczyć na około 5-procentową podwyżkę świadczeń

ne przed 1 stycznia 1930 r. – czyli takie, które do 31 grudnia 2004 r. miały lub ukończyły 75 lat. Podwyżki emerytur i rent osób w tej grupie wiekowej była rozłożona na lata 2005-2006.

Natomiast osoby urodzone po 31 grudnia 1929 r., czyli takie, które w 2004 r. nie ukończyły 75 lat, miały mieć podnoszone świadczenia w czterech etapach – w latach 2007-2010.

Posłowie przesądzi, że już od marca 2008 r. świadczenia osób z zaniżoną kwotą bazową zostaną ponownie ustalone przez podniesienie wymiaru kwoty bazowej (aktualnej w momencie ich przyznania) do kwoty 100 proc. przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia wysokości świadczenia w dniu jego przyznania. Oznacza to, że zamiast czekać na takie wyrównanie przez dwa kolejne lata (2009-2010), świadczeniobiorcy otrzymają pełne wyrównanie już w przyszłym roku. ■

Czy będzie jeden wskaźnik waloryzacji

ZUS przyznał mi emeryturę w lipcu tego roku. Czy marcową waloryzacją mojego świadczenia uwzględni inflację i wzrost cen za lata 2006-2007? Nie. Tegoroczna waloryzacja nastąpi w oparciu o dwa różne wskaźniki. Ich wysokość zależy od daty przyznania prawa do świadczenia. Pierwszy wyższy wskaźnik dotyczy wszystkich świadczeń przyznanych przed 1 marca 2006 r. Objemnie zdecydowaną większość świadczeniobiorców. Drugi wskaźnik będzie dotyczył osób, którym świadczenia przyznano 1 marca 2006 roku lub później. W tym drugim przypadku wskaźnik waloryzacji będzie uwzględniał tylko wzrost cen i płac za 2007 rok. To efekt tego, że wskaźnik waloryzacji dla świadczeń przyznanych po tym dniu nie może uwzględniać wzrostu cen w roku, w którym zainteresowany nie nabył jeszcze prawa do świadczenia (czyli w 2005). 1 marca 2006 r. zmieniła się bowiem wysokość kwoty bazowej i przez formułę wyliczenia emerytury (bierze ona pod uwagę wysokość tej kwoty) przyznane po tym dniu świadczenia uwzględniają już wzrost cen i wynagrodzeń w 2005 roku.

Czy składać wniosek do ZUS w styczniu

W styczniu 2008 r. spełni warunki do tego, aby ZUS przyznał mi emeryturę. Będę miała odpowiedni wiek i staż pracy. Czy powinienem już w styczniu złożyć wniosek o emeryturę w ZUS? Nie. Najlepiej poczekać do lutego i sprawdzić, jaka będzie wysokość kwoty bazowej, którą poda GUS. Wtedy będzie pani mogła oszacować i wybrać, czy bardziej opłaca się pani składać wniosek do ZUS jeszcze w lutym i mieć przyznane świadczenie ze starą kwotą bazową (będzie ono jednak waloryzowane w marcu),

GP radi

czy lepiej złożyć wniosek w marcu i mieć obliczoną emeryturę z wyższą kwotą bazową. **BM**

Czy przysługuje wcześniejsza emerytura

16 listopada 2008 r. ukończę 55 lat. Przez sześć lat pracowałam w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie przez osiem lat nie wykonywałam pracy z powodu opieki nad dziećmi. Od kwietnia 1986 r. pracuję w jednej firmie na podstawie umowy o pracę. Przystąpiłam do otwartego funduszu emerytalnego. Czy spełniam warunki do uzyskania wcześniejszej emerytury?

Aktualnie nie, ponieważ nie ukończyła pani 55 lat, a ponadto jest pani członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Jednakże powyższe przeszkody do przyznania emerytury mogą zostać usunięte w 2008 roku. Przesunięcie o rok terminu na spełnienie warunków uzyskania m.in. emerytury pracowniczej przewiduje ustawa nowelizująca ustawę o emeryturach i rentach z FUS, przegłosowana przez sejm 7 września. Emerytura wcześniejsza przysługuje kobiecie w wieku 55 lat, jeżeli udokumentuje co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy, nie później niż do 31 grudnia 2008 r. Ponadto wymaganym warunkiem jest udokumentowanie co najmniej sześciomiesięcznego okresu ubezpieczenia pracowniczego w okresie 24 miesięcy ubezpieczenia społecznego lub ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Co prawda warunkiem uzyskania wcześniejszej emerytury jest m.in. nieprzystąpienie do OFE, jednakże tę okoliczność ZUS bada w dniu złożenia wniosku o emeryturę. Zatem nie ma przeszkód, aby w dniu składania wniosku o emeryturę złożyła pani również wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem ZUS do budżetu państwa. Wiek 55 lat ukończy pani 16 listopada 2008 r. Natomiast wymagany 30-letni staż emerytalny już pani posiada. Na wrzesień 2007 r. ma pani ponad 21 lat okresów składkowych. Ponadto okres składkowy można uzupełnić okresem nieskładkowym, takim jak: okres niewykonywania pracy z powodu opieki nad dzieckiem do lat czterech oraz okresem pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Należy podkreślić, że okres urlopu wychowawczego na jedno dziecko zalicza się w wymiarze do trzech lat na dziecko poniżej czwartego roku życia. Okres urlopu na dwoje i więcej dzieci zalicza się w wymiarze maksymalnie sześciu lat na wszystkie dzieci.

■ Tak więc do ponad 21-letniego okresu składkowego ZUS doliczy sześciomiesięczny okres nieskładkowy, co daje łącznie ponad 27 lat. Uwzględnienie dodatkowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym uzupełnia brakujący wymagany 30-letni staż emerytalny. ■ Należy podkreślić, że warunkiem uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym jest nie uwzględnienie tych okresów przy ustalaniu prawa do świadczenia z ustawy rolnej (z KRUS). Jeżeli będzie pani w dalszym ciągu pracowała, to wykonywane zatrudnienie zwiększy okres składkowy, jeśli nie będzie pani korzystała z urlopow bezpłatnych czy też z zasiłków chorobowych. Zwiększenie okresu składkowego spowoduje zmniejszenie wymiaru uwzględnionego okresu rolnego przy ustalaniu prawa do emerytury. ■ **MW**

Prawo do wcześniejszej emerytury

[Po zmianie przepisów | Sejm przegłosował przesunięcie o jeden rok – do końca grudnia 2008 r. – terminu na spełnienie warunków wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 1948 roku, a przed 1969 rokiem.]

MARCIN WOLSKI
gp@infor.pl

Prawo ubiegania się o wcześniejszą emeryturę będą miały również osoby urodzone w 1953 roku, a także te, które do końca 2007 roku nie zdążyły udokumentować wymaganego stażu pracy, a po dopracowaniu brakującego okresu w roku 2008 osiągną wymagany staż emerytalny. A zatem ubezpieczeni urodzeni po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. będą mieli prawo do emerytury wcześniejszej (tzw. pracowniczej, z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, pracy twórczej, dla osób niespełniających warunków do emerytury górniczej, a posiadających co najmniej pięcioletni okres pracy górniczej, kolejowej), jeżeli spełnią łącznie następujące warunki:

■ nie przystąpili do OFE albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa,

■ warunki do uzyskania emerytury wcześniejszej dla wymienionych wyżej grup spełnią do 31 grudnia 2008 r.

Emerytura pracownicza

Wcześniejsza emerytura przysługuje kobiecie, która ukończyła 55 lat i udokumentuje co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy (ewentualnie uzupełniony prowadzeniem gospodarstwa rolnego czy też pracą w takim gospodarstwie rolnym), nie później niż do 31 grudnia 2008 r. O taką emeryturę może ubiegać się także osoba ubezpieczona, która ma już ukończony wymagany wiek emerytalny do przyznania wcześniejszej emerytury, jednak nie ma wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych. Jeżeli ubezpieczona będzie pracowała i dopracuje wymagany okres w 2008 roku, będzie miała prawo do emerytury wcześniejszej.

Emerytura pracownicza może być przyznana osobie, dla której ostatnim tytułem ubezpieczenia jest ubezpieczenie pracownicze, chyba że osoba taka udokumentuje cały wymagany staż emerytalny jako okres ubezpieczenia pracowniczego. Jeżeli zatem ubezpieczona ukończy nie później niż do 31 grudnia 2008 r. wymagany wiek emerytalny oraz staż, a wniosek o emeryturę pracowniczą złoży w 2009 roku i ostatnim tytułem ubezpieczenia będzie ubezpieczenie pracownicze, będzie miała przyznaną emeryturę.

W przypadku tzw. wcześniejszej emerytury pracowniczej wymaga się, by wniosek był złożony nie później niż przed ukończeniem 60 lat.

Emerytura za pracę szczególną

Ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. będącymi pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż ogólnie obowiązujący, pod warunkiem, że do 31 grudnia 2008 r. ukończą wymagany dla danego rodzaju pracy wiek emerytalny i udowodnią staż emerytalny wynoszący dla kobiet 20 lat, a dla mężczyzn 25 lat, w tym co najmniej 10, 15, 20 lat w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze.

Ważne! Ustawa zmieniająca ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i Kartę Nauczyciela ma wejść w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia

Wcześniejsza emerytura przysługuje również ubezpieczonym podlegającym ubezpieczeniu z tytułu działalności twórczej lub artystycznej, urodzonym po 31 grudnia 1948 r. Chodzi o osoby będące płatnikami składek, a nie pracowników. Ubezpieczeni ci mogą przejść na emeryturę wcześniejszą, jeżeli, ukończą wiek określony dla pracowników wykonujących działalność twórczą lub artystyczną (wiek ten uzależniony jest od rodzaju wykonywanej działalności oraz płci i waha się on od 40 do 55 lat w przypadku kobiet i od 45 do 60 lat w przypadku mężczyzn). Jednakże zarówno wiek emerytalny, jak też wymagany staż: 20 lat dla kobiet i 25 lat pracy w przypadku mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat działalności artystycznej lub twórczej – osiągnięte nie później niż do 31 grudnia 2008 r.

Emerytura wcześniejsza przysługuje także ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r., którzy nie spełniają warunków do emerytury górniczej, lecz legitymują się co najmniej pięcioletnim okresem pracy górniczej. W ustawie emerytalnej wymieniono, które prace górnicze uprawniają do wcześniejszej emerytury. Są to prace wykonywane pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu oraz prace górnicze wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywkach w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w kopalniach otworowych siarki. Wiek emerytalny (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn) ulega obniżeniu o sześć miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej niż o 15 lat. Wymagany do przyznania emerytury staż emerytalny wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Wymagane warunki do przyznania emerytury wcześniejszej z tego tytułu muszą być spełnione nie później niż do 31 grudnia 2008 r.

Również pracownicy kolejowe, urodzone po 31 grudnia 1948 r., które do 31 grudnia 2008 r. osiągną wiek 55 lat oraz udokumentują okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia na kolei, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia na kolei, będą mogły przejść na wcześniejszą emeryturę.

Kiedy złożyć wniosek

Urodzeni przed 1 stycznia 1949 r. przechodzą na emeryturę na starych zasadach, niezależnie od tego, kiedy spełnią warunki do jej przyznania. Jednak ubezpieczeni, którzy będą przechodzić na tzw. wcześniejszą emeryturę pracowniczą (zarówno urodzeni przed 1 stycznia 1949 r., jak też i po 31 grudnia 1948 r.) powinni pamiętać o tym, że wniosek o wcześniejszą emeryturę muszą złożyć przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Emerytura górnicza

1 stycznia 2007 r. wprowadzono nowe zasady dotyczące prawa do emerytury górniczej. Między innymi na nowo sklasyfikowano rodzaje pracy górniczej i uznawanej za równorzędną z pracą górniczą. Wydłużono także wymagany do przyznania emerytury górniczej okres pracy górniczej z 5 do 10 lat.

Na mocy omawianej nowelizacji ustawy emerytalnej niektórzy pracownicy, którzy spełniają warunki do przyznania emerytury górniczej, na podstawie przepisów ustawy emerytalnej (art. 34, 48, 49), w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2006 r. nabyli do niej prawo. Przyznanie emerytury górniczej uzależnione jest jednak od spełnienia warunków wieku i stażu oraz stażu górniczego nie później niż do 31 grudnia 2008 r.

Ustawa zmieniająca gwarantuje także osobom przebywającym na urlopie górniczym lub świadczeniu górniczym, że przy ustalaniu górniczej emerytury

PRZYKŁAD: OSTATNIE UBEZPIECZENIE PRACOWNICZE

Nasza czytelniczka urodziła się 26 października 1953 r. W latach 2006-2008 prowadziła pozarolniczą działalność. Do końca grudnia 2008 r. spełni warunek ukończenia wieku i stażu (ma 30-letni okres składkowy i nieskładkowy uzupełniony okresem pracy w gospodarstwie rolnym). Jeśli założymy, że 1 stycznia 2009 r. będzie ona pracowała na podstawie umowy o pracę, a w sierpniu 2009 r. złoży wniosek o emeryturę, ZUS ją przyzna. Spełnia bowiem warunki – osiągnie wymagany wiek i staż nie później niż do 31 grudnia 2008 r., nie jest członkiem OFE, ostatnim tytułem ubezpieczenia jest ubezpieczenie pracownicze i to co najmniej sześć miesięcy w okresie 24 miesięcy ubezpieczenia.

KARTA NAUCZYCIELA

Nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., będą mogli otrzymać emeryturę bez względu na wiek, jeśli najpóźniej do dnia 31 grudnia 2008 r. spełnią następujące warunki:

■ nie przystąpili do OFE albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa,

■ nie później niż do 31 grudnia 2008 r.:

- udowodnią 30-letni okres zatrudnienia, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej, albo
- nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich 25-letni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkółnictwie specjalnym,

■ rozwiążą stosunek pracy na swój wniosek czy też rozwiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy nastąpi w okolicznościach:

- całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć,
- z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym,
- z powodu odmowy podjęcia pracy przez nauczyciela w stanie spoczynku proponowanej mu pracy.

bez względu na wiek uwzględnione zostaną:

■ okresy niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną, za które wypłacono wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy,

■ okresy czynnej służby wojskowej lub okresy pełnienia z wyboru funkcji w organach związku zawodowego zrzeszającego górników na warunkach określonych w przepisach stanowiących podstawę udzielenia urlopu górniczego lub świadczenia górniczego,

jeżeli z urlopem górniczym lub świadczeniem górniczym osoby te spełnią do 31 grudnia 2008 r. warunki do górniczej emerytury bez względu na wiek. ■

Podstawa prawna

■ Ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.).

■ Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

■ Art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. nr 97, poz. 674 z późn. zm.).

■ Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.).